

SLUTUTVÄRDERING AV ESF- PROJEKTET JAGKAN

2020-08-25

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

SLUTUTVÄRDERING AV ESF-PROJEKTET JAGKAN

2020-08-25

KUND

Helsingborgs stad

KONSULT

WSP Advisory
Box 574
WSP Sverige AB
201 25 Malmö

wsp.com

KONTAKTPERSONER

Karolina Henningsson (projektledare), karolina.henningsson@wsp.com

Pär Lindquist (gruppchef), par.lindquist@wsp.com

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
2	PROJEKTETS RESULTAT I RELATION TILL UPPSATTA PROJEKTMÅL	7
3	PROJEKTETS ARBETE MED SUPPORTED EDUCATION	17
4	PROJEKTETS ORGANISERING	22
5	IMPLEMENTERING AV ARBETSSÄTT OCH METOD	26
6	SLUTSATSER	29

1 INLEDNING

I följande rapport presenteras WSP:s slututvärdering i uppdraget att följeutvärdera socialfondsprojektet JagKan. Utvärderingsinsatsen har genomförts under våren 2020 av Karolina Henningsson, Ellen Edman och Vanessa Sevedag.

JagKan är ett treårigt ESF-finansierat projekt som ägs av Helsingborgs stad och bedrivs i samverkan med kommunerna Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Åstorp, Svalöv och Ängelholm samt Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Skåne. Projektet ska övergripande bidra till att invånare i nordvästra Skåne med psykisk ohälsa som står långt ifrån arbetsmarknaden i högre utsträckning än idag ska kunna närma sig arbetsmarknaden genom studier. Detta genom att projektet testar, utvecklar och sprider metoden Supported Education (SEd) i deltagande kommuner.

Projektet startade i september 2017 och avslutas i augusti 2020.

1.1 UTVÄRDERINGSUPPDRAGET

Dåvarande Kontigo AB (idag WSP Advisory) fick under våren 2018 i uppdrag av Helsingborgs stad att löpande utvärdera projekt JagKan. Syftet med att utvärdera projektet har, förutom att följa upp resultat och måluppfyllelse, varit att stödja projektet att nå långsiktiga och hållbara resultat. Detta har varit tänkt att uppnås genom att löpande återkoppla resultat om projektets utveckling vad gäller genomförande, organisering och måluppfyllelse. WSP:s uppdrag har övergripande handlat om att:

- ta fram kunskapsunderlag som bidrar till att projektets aktiviteter styr mot projektmålen
- löpande utvärdera projektets resultat och måluppfyllelse
- löpande kommunicera utvärderingsresultaten genom medverkan i styr- och projektgruppsmöten

Utvärderingen har genomförts utifrån metodiken lärande utvärdering, som innebär att projektets intressenter varit delaktiga i utvärderingsprocessen genom återkommande avstämningar, lärseminarium och workshops. Genom återkommande dialog kring utvärderingsresultaten ökar möjligheten för kontinuerligt lärande i projektet, samt att behov och risker i projektgenomförandet identifieras och åtgärdas i tid.

1.2 UTVÄRDERARNAS TIDIGARE SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

WSP (tidigare Kontigo) har levererat tre tidigare rapporteringar i utvärderingsuppdraget. Delrapport 1 (oktober 2018) syftade till att kritiskt analysera projektets förändringsteori genom en SWOT-analys. Den första leveransen av delrapport 1 fokuserade främst på projektets arbete i Helsingborg, vilket föranledde en komplettering av rapporten där samverkanskommunernas perspektiv tydligare lyftes fram. Delrapport 1 resulterade i två olika SWOT-analyser för projektets fortsatta arbete: en för projektverksamheten i Helsingborg, och en för samverkanskommunernas arbete. Följande fyra rekommendationer lämnades i rapporten:

1. Se över möjlighet att nå mål om 150 deltagare med nuvarande resurser (studiecoacher) i arbetsgruppen och kommunernas kapacitet att förse projektet med deltagare
2. Säkra förutsättningar för implementering i Helsingborgs stads ordinarie verksamhet. Detta arbete behöver ske snarast och är en förutsättning för att projektägaren ska kunna uppfylla den avsiktsförklaring som getts till finansören
3. Ta fram en plan för hur överlämning av deltagare ska ske till ordinarie verksamhet i Helsingborgs stad på ett sätt som bäst tar hänsyn till metodens utgångspunkter om kontinuitet

4. Fortsätt arbetet med att skapa en gemensam bild av projektets syfte och mål, och utifrån detta, roller och funktioner dels i arbetsgruppen, dels hos samverkande aktörer

Delrapport 2 (maj 2019) syftade primärt till att ge en bild av hur projektet, så långt, hade arbetat med deltagare utifrån metodiken Supported Education (SEd). Detta för att belysa styrkor och utmaningar som kunde påverka projektets måluppfyllelse på individnivå. I delrapporten drogs följande slutsatser:

- Arbetet utifrån SEd varierar mellan kommunerna, framför allt mellan Helsingborg och samverkanskommunerna
- Tid och tillgänglighet är en viktig del i arbetet med deltagarna
- SEd både kräver och bidrar till samverkan runt deltagarna
- Deltagarnas försörjning och projektets ramar påverkar möjligheten att rekrytera och arbeta med deltagarna utifrån SEd
- För att lyckas med att arbeta utifrån grundprincipen om likabehandling och rättvis tillgång i metoden, behövs ett mer aktivt arbete med horisontella principer i projektet

I delrapporten lämnades följande fem rekommendationer för det fortsatta arbetet i projektet:

1. Ta fram en plan för det strategiska arbetet med utbildning och kompetensutveckling inom ramen för projektet
2. Fortsätt att arbeta för likvärdighet mellan deltagande kommuner i användningen av metoden
3. Öka erfarenhetsutbytet mellan Helsingborg och samverkanskommunerna
4. Inled ett mer aktivt och medvetet arbete kring mål kopplade till horisontella principer
5. Påbörja ett mer aktivt arbete med hur SEd eventuellt ska implementeras i ordinarie verksamhet efter projektslut

Under hösten 2019 stöttade utvärderarna projektet genom processtöd avseende implementering. Stödet utgjordes av att utvärderarna planerade, genomförde och dokumenterade en workshop kring implementering med projektets styrgrupp. Syftet med workshopen var att i styrgruppen tillsammans diskutera förutsättningar och utmaningar för lyckade implementeringsprocesser av SEd i de organisationer som deltar i JagKan. Workshopen mynnade ut i följande fem konkreta åtgärder styrgruppen enades om krävdes för en lyckad implementering:

1. Lösa frågan kring att möjliggöra vidare utbildnings-/fortbildningsinsatser för personal och chefer i samtliga kommuner
2. Hitta en fortsatt och hållbar samverkanslösning med FK och AF
3. Förankra SEd i större mål i kommunen (strategisk förankring)
4. Sprida metod och resultat internt och externt
5. Arbeta för organisatoriskt långsiktiga lösningar
  - Utifrån förslag om en sysselsättningsstrategi och styrgrupp i Helsingborg
  - Använda resurser från projektets ledning för att stötta organisatoriskt förändringsarbete i samverkanskommunerna under tiden som är kvar i projektet

1.3 SLUTUTVÄRDERINGENS SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Det primära syftet med föreliggande slututvärdering är att utvärdera projektets resultat i relation till de mål som formulerats för projektet. Ett viktigt perspektiv i slututvärderingen är också att svara på frågor kring varför projektet uppnått, eller inte uppnått, sina mål – alltså att fånga in framgångsfaktorer och utmaningar i arbetet med SEd som kan bidra till lärande för projektets ingående aktörer. För att uppfylla dessa syften har slututvärderingen utgått från följande sex övergripande frågeställningar:

1. Har projektet uppnått uppsatta mål?
2. Har projektet organiserats och genomförts på ett sätt som drivit projektet mot målen?

3. Har projektet arbetat med metoden Supported Education på ett sätt som skapat förutsättningar att testa och utvärdera metoden hos medverkande aktörer?
4. Är metoden Supported Education en fungerande metod utifrån projektets målgrupp och mål?
5. Hur har projektet inkluderat horisontella principer i projektgenomförandet?
6. Hur ser förutsättningarna ut för att resultat och arbets sätt i projektet ska bli implementerade i ordinarie verksamhet?

1.4 GENOMFÖRANDE OCH MATERIALINSAMLING

Materialinsamlingen för slututvärderingen har dels bestått av semistrukturerade djupintervjuer med coacher, kontaktpersoner, projektledning och styrgruppsrepresentanter i projektet. Därtill har semistrukturerade intervjuer med sju projektdeltagare genomförts. Materialinsamlingen har vidare bestått av en deltagarenkät samt en forskningssammanställning. Även tidigare utvärderingsrapporter ligger till grund för diskussioner och slutsatser i slututvärderingen.

Materialinsamlingen beskrivs närmare i Bilaga 1.

1.5 KORT OM PROJEKTET JAGKAN

JagKan är ett treårigt samverkansprojekt mellan Helsingborgs stad, Bjuv, Båstad, Höganäs, Åstorp, Svalöv och Ängelholm, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Skåne, med Helsingborgs stad som projektägare. Projektet stöds av Europeiska socialfonden och pågår från 1 september 2017 till 31 augusti 2020.

Projektets primära målgrupp är långtidsarbetslösa personer med psykisk ohälsa. Projektets huvudproblem (det behov projektet ska bidra till att lösa) har beskrivits som att det råder hög arbetslöshet bland män och kvinnor i nordvästra Skåne med psykisk ohälsa. Utifrån detta huvudproblem är projektets övergripande mål att:

Invånare i nordvästra Skåne med psykisk ohälsa som står långt ifrån arbetsmarknaden, i högre utsträckning än idag, ska kunna närma sig arbetsmarknaden genom att projektet arbetar med, utvecklar och sprider metoden SEd.

Utifrån det övergripande målet har det formulerats fyra projektmål:

1. Projektet ska, genom att arbeta med metoden SEd, bidra till att deltagarna, utifrån ett framtidsfokus, ska uppleva ägarskap över sin egen process, vara i ett sammanhang och bidra till sin egen utveckling
2. Projektet ska, genom att arbeta med metoden SEd, bidra till att skapa likvärdiga möjligheter och öka tillgängligheten för deltagarna att komma ut i arbete via studier utifrån behov och förutsättningar
3. Projektet ska bidra till att utveckla den strategiska och operativa samverkan kring psykisk ohälsa mellan projektets samverkansparter utifrån målgruppens behov
4. Projektet ska bidra till att öka tillgängligheten och främja lika möjligheter utifrån målgruppens behov och förutsättningar att komma ut i arbete eller studier oberoende av kön

1.6 RAPPORTENS DISPOSITION

Efter detta inledande kapitel beskrivs utvärderarnas bild av projektets måluppfyllelse i kapitel 2. Kapitlet utgår från projektets övergripande projektmål, som diskuteras utifrån uppfyllelsen av dess tillhörande delmål. I kapitel 3 diskuteras hur projektet arbetat med metoden SEd, bland annat med utgångspunkt i ett antal framgångsfaktorer som identifierats i tidigare studier och forskning. I kapitel 4 diskuteras projektets organisering och dess bidrag till resultat och måluppfyllelse och i kapitel 5

förutsättningar för implementering av de lärdomar och arbetssätt som utvecklats inom ramen för projektet. I det avslutande kapitel 6 presenteras WSP:s slutsatser.

2 PROJEKTETS RESULTAT I RELATION TILL UPPSATTA PROJEKTMÅL

Följande kapitel presenteras WSP:s värdering av projektets resultat i relation till dess fyra övergripande projektmål. I kapitlet diskuteras måluppfyllelsen för respektive mål, utifrån vad som framkommit i utvärderingens materialinsamling, inklusive vad som framkommit i projektets egen uppföljning genom enkätverktyget Webropol.

Kapitlet besvarar utvärderingsfrågan: *Har projektet uppnått uppsatta mål?*

2.1 PROJEKTMÅL 1

Projektmål 1 har varit att bidra till att deltagarna, utifrån ett framtidsfokus, ska uppleva ägarskap över sin egen process, vara i ett sammanhang och bidra till sin egen utveckling. Målet har primärt varit tänkt att uppnås genom att:

- deltagarna i projektet upplever att de får en förstärkt självkänsla och bibehållen motivation
- deltagarna i projektet upplever att de får ett behovsstyrt stöd av projektet

Sammantaget visar utvärderingen att projektmål 1 har uppfyllts. Utvärderingen visar att projektdeltagarna upplever att de fått en förstärkt självkänsla och bibehållen motivation genom projektet. Studiecoacherna i projektet kan, på ett konkret sätt, beskriva hur deltagarnas självkänsla och motivation utvecklats under tiden i projektet. Även i deltagarintervjuerna och deltagarenkät framkommer det att projektet resulterat i ökad självkänsla och bibehållen motivation.

Utvärderingen visar vidare att projektet har arbetat med ett behovsstyrt stöd. Coacher lyfter flexibilitet och anpassning av stödet som en viktig framgångsfaktor i arbetet med SEd. Deltagarna berättar att de, utifrån sina egna behov, haft stort inflytande över hur stödet utformats. Såväl projektets egen uppföljning, som utvärderas stegförflyttningsenkät, stödjer den bilden.

Nedan utvecklas diskussionen kring måluppfyllelsen av projektmål 1, och vad som påverkat denna, ytterligare. Dels utifrån studiecoachernas perspektiv, dels utifrån deltagarnas.

2.1.1 Studiecoachernas bild

I intervjuer berättar flera studiecoacher att projektet gjort stor skillnad för deltagarna, oavsett om deltagandet lett till utbildning, arbete eller ingetdera. En studiecoach menar att det bästa måttet på framgång, är individernas förbättrade mående, mentala återhämtning och självkänsla - snarare än att de uppnår samtliga initialt uppsatta mål. En av studiecoacherna berättar följande om en av deltagarnas utveckling under tiden i projektet:

Hela utstrålningen är helt förändrad och (deltagaren) kan genomföra sina studier och har fått goda betyg. (Deltagaren) tror på sig själv nu och har fått förbättrad självkänsla.

Studiecoacherna berättar vidare att deltagarna till stor del bidragit till sin egen utveckling genom att de själva satt upp målen för sin medverkan och sina studier. Detta har skett genom att studiecoacherna ställt öppna frågor och gett utrymme för deltagarna att själva styra sin egen process. I denna process beskriver studiecoacherna att deltagarna blivit mer aktiva och lyhörda för sina egna önskemål, och verkar uppleva ett ökat ägarskap över sin egen situation.

Vidare visar tidigare forskning och studier att bruten isolering, och att befinna sig i ett sammanhang, är en viktig del av återhämtningen för personer med psykisk ohälsa.¹ Studiecoacherna berättar att för deltagarna i JagKan har detta framför allt handlat om att börja studera och vara i ett elevsammanhang. Deltagarna har genom projektet börjat träffa fler människor, rört sig mer ute i samhället och suttit hemma i mindre utsträckning. En av studiecoacherna beskriver betydelsen av att ingå i ett elevsammanhang på följande vis:

Att gå in i ett elevsammanhang, det gör att man är inte bara är en person som sitter hemma och är sjukskriven. Man kommer till skolan, man behöver göra sig i ordning innan man går. Och man köper överstrykningspennorna som alla andra.

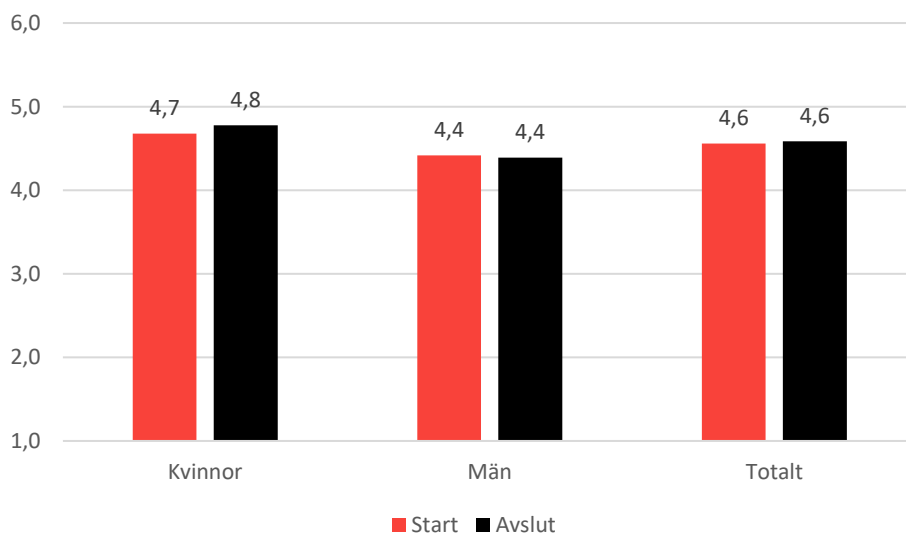
Enligt studiecoacherna har även den kontinuerliga kontakten med studiecoachen inneburit ett viktigt sammanhang och källa till bruten isolering för deltagarna. En relation mellan studiecoach och deltagare som bygger på förtroende, beskrivs som en förutsättning för att stödet ska ge goda resultat.

Studiecoacherna lyfter även motivation som en central faktor för stegförflyttning, och menar att motivation ökar chanserna för att en individ uppnår sina studiemål och undviker återfall till ohälsa och eventuellt missbruk. I intervjuer berättar studiecoacherna att projektdeltagarna genom JagKan verkar ha fått ökad motivation till att klara av skolgången och få bättre betyg. En av studiecoacherna berättar följande om hur två av hens deltagares skolgång förändrats under projektet:

I årskurs 1 var de väldigt frånvarande och hade mycket andra saker vid sidan om skolan som tog deras fokus. De här två eleverna har nu 100 procent närvaro och sliter och kämpar med skolan och får bra betyg dessutom. Men det tog ett helt år för det att ändras. Det blir inte resultat direkt, men över tid så händer saker med de här individerna när man ger dem rätt stöd.

Stegförflyttningen bekräftar att deltagarna i projektet haft och bibehållit en hög studiemotivation. På påståenden *Jag är motiverad att studera* ligger medelvärdet på 4,6 på ett 1 till 6-gradig skala vid både start- och slutenkät.

Figur 1 Jag är motiverad att studera (medelvärde vid start- och slutenkät)

¹ Lövgren, Veronica, Helene Hillborg, Ulrika Bejerholm, and David Rosenberg (2020). "Supported Education in a Swedish Context – Opportunities and Challenges for Developing Career-Oriented Support for Young Adults with Mental Health Problems". *Scandinavian Journal of Disability Research*, 22(1), pp. 1–11.

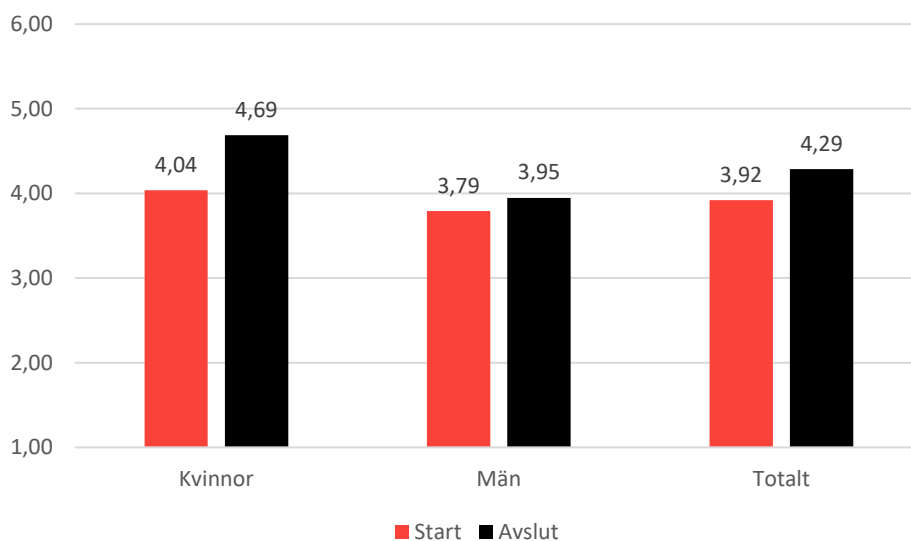
2.1.2 Deltagarnas bild

Samtliga deltagare som intervjuats inom ramen för utvärderingen vittnar om en positiv utveckling som följd av sin medverkan i projektet. Flera deltagare beskriver JagKan som helt avgörande för att de klarat sina studier. Även deltagare som inte hunnit påbörja studier eller arbete inom ramen för projektet beskriver stödet och relationen till studiecoachen som mycket betydelsefullt för deras mående och personliga utveckling. Ingen av deltagarna som intervjuats kan tänka sig ett bättre stöd än det de har fått genom JagKan.

Få deltagare använder just begreppen *självkänsla* och *motivation* när de i intervjuer beskriver sin stegförflyttning i projektet. Allt de berättar indikerar emellertid att de mår bättre, upplever ökad motivation och stärkt självkänsla som ett resultat av sitt deltagande. Till exempel vittnar deltagare om att de genom sin medverkan i projektet byggt upp sig själva, känner sig starkare och oroar sig mindre för hur de framstår inför andra. Flera uttrycker också att de tror mer på sin egen förmåga att klara av saker och inte längre är lika rädda för att misslyckas.

Stegförflyttningssenkäten bekräftar att deltagarna upplever en ökad tro på sig själva efter deltagandet i projektet, men visar också att just tron på att klara av studier och uppnå mål till viss del kvarstår som en utmaning för projektdeltagarna även vid utskrivning ur projektet. På påståendet *Jag tror på min egen förmåga att nå mina mål* har medelvärdet ökat från 3,92 till 4,29 på en 6-gradig skala mellan start- och slutenkät. På påståendet *Jag tror mig klara av mina studier idag* har medelvärdet ökat från 3,67 till 4,11 på en 6-gradig skala. (se Figur 23 och Figur 20 i Bilaga 2).

Figur 2 Jag tror på min egen förmåga att nå mina mål (medelvärde vid start- och slutenkät)

Följande citat återger hur fyra deltagare beskriver sin utveckling till följd av deltagandet i projektet:

Innan kände jag att det var ett misslyckande när jag inte klarade av mer än 1–2 månader i skolan innan jag kollapsade. Nu när jag märker att jag faktiskt klarar av saker gör det att jag mår bättre. Jag mår bra av framstegen och att se att jag klarar sånt jag inte trodde jag någonsin skulle klara av.

Jag har upptäckt att jag kan! Hjärnan kändes förtvinad efter min depression men jag har upptäckt att den inte är det alls. Den funkar utmärkt! Med rätt stöd klarar jag saker på hög nivå. Nu kan jag berätta när folk undrar vad jag gör; jag pluggar. Det känns coolt.

Det har betytt mycket. Det har byggt upp mig till att må bättre. Kroppen mår bättre. Det har hjälpt på många sätt. Jag vågar ta steg själv. Jag behöver inte ha oron över att folk tycker att jag är udda. Jag har byggt upp mig själv med hjälp av all peppning och all stöttning.

Det här har betytt allt för mig. Jag har varit arbetsökande i två år. Man mår sämre och sämre. Att få komma hit gör att jag mår väldigt bra. Jag känner mig stark som person igen.

Såväl intervjuer med deltagare som med studiecoacher visar att stödet i JagKan varit behovsstyrt och individanpassat. Till exempel visar intervjuer med deltagarna att de haft kontakt med sin studiecoach olika ofta och på olika sätt. Vissa deltagare har haft kontakt med sin studiecoach varannan dag, andra någon gång i veckan eller i månaden. Likväl har deltagarna valt olika kommunikationssätt, där vissa föredragit att träffas fysiskt och andra velat hålla kontakten via telefonsamtal eller sms.

Samtliga intervjuade deltagare lyfter att de haft stort inflytande över stödets utformning och sin egen process i projektet. Samtidigt berättar deltagarna att deras coacher varit noggranna med att höra av sig och att följa upp utifrån överenskommelser, och alltid funnits tillgängliga vid behov. En av deltagarna beskriver betydelsen av relationen till sin studiecoach på följande vis:

Jag hade inte kommit så här långt utan (coachens namn). JagKan gör sitt, men det handlar också om (coachens namn) och att vi klickar. Relationen mellan oss har varit en förutsättning.

Vikten av att studiecoachen upplevs som tillgänglig i så väl med- och motgångar och att relationen till studiecoachen är autentisk, förtroendeingivande och personlig bekräftas i forskning kring SEd.²

En annan viktig aspekt som lyfts fram av ett antal intervjuade deltagare är det faktum att studiecoachen inte är psykologutbildad och i och med det kan erbjuda ett annat typ av stöd än deltagaren är van vid från psykiatrin. Det som framför allt lyfts fram är att fokus i projektet och i dialogen med studiecoachen varit på "det friska", vilket ett antal deltagare jämfört med fokus på psykisk problematik inom psykiatrin. En deltagare uttrycker sig på följande vis:

Jag har trott att jag är en klump som inte kan någonting, och tidigare har jag fått många käppar i hjulen. Nu har jag benat ut det och lärt mig om varför jag inte klarade de grejerna. Det här har varit som en slags "lära känna mig själv terapi". Jag känner mig själv nu, och Jagkan har haft ett helt annat fokus än mina tidigare erfarenheter inom psykiatrin. Här är det fokus på att vara frisk. Vad jag kan!

Utifrån individens behov har studiecoacherna även stöttat i frågor som inte varit direkt kopplade till studier eller arbete. Till exempel har det handlat om frågor som rör boendesituation, kost, motion och myndighetskontakter. Deltagare beskriver också att de fått hjälp med att se till att utbildningsanordnaren tillhandahållit de stödfunktioner som erbjuds. En deltagare beskriver detta på följande vis:

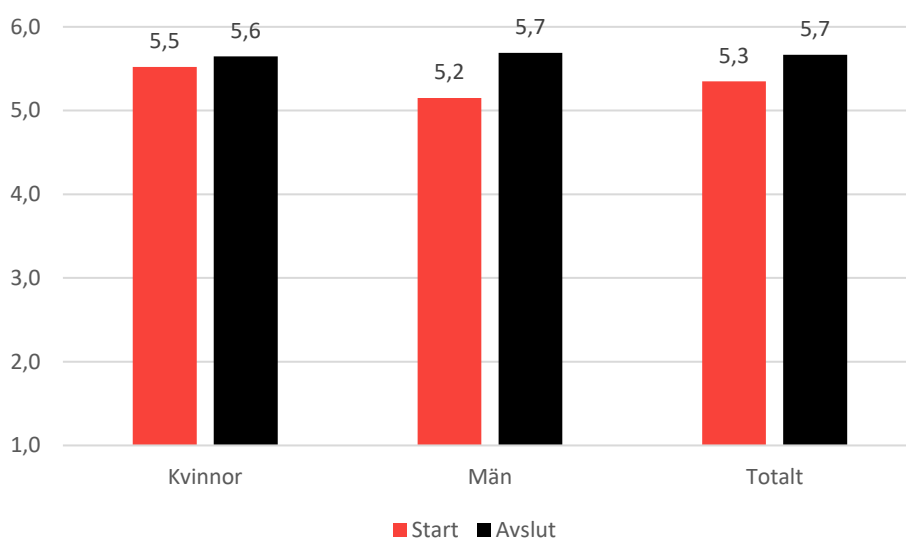
Vi gjorde en lista över mina behov och anpassningar och tog med den till skolan. Det samtalet ledde till att jag fick ett eget vilorum, där jag kan gå in och ta det lugnt. Jag har jättesvårt att fokusera när jag tittar på film med andra. När de visar film så får jag gå till mitt vilorum och se den på min telefon, och det har funkade jättebra.

Stegförflyttningssenkäten bekräftar att deltagarna har fått ett tillräckligt och allomfattande stöd genom projektet. På påståendet *Jag har fått så mycket tid med min coach som jag behöver* har medelvärdet ökat från 5,3 till 5,7 mellan start- och slutenkäten och på påståendet *Jag har fått den hjälp jag behöver för att nå mina studiemål* har medelvärdet ökat från 4,8 till 5,2. På påståendet *Jag har fått de anpassningarna och/eller hjälpmedel jag behöver för att nå mina kunskapsmål* ligger medelvärdena något lägre, men har fortfarande ökat från ett medelvärde på 4,3 till 4,9 mellan start- och slutenkäten. (se Figur 10, Figur 9, Figur 12 i Bilaga 2).

---

² Kathleen Biebel, Raphael Mizrahi, Heather Ringeisen (2018) "Postsecondary Students With Psychiatric Disabilities Identify Core Services and Key Ingredients to Supporting Education Goals" in *Psychiatric Rehabilitation Journal* 2018, Vol. 41, No. 4, 299–301

Figur 3 Jag får så mycket tid med min coach som jag behöver (medelvärde vid start- och slutenkät)

Vidare indikerar enkäten att deltagarna upplever att samarbetet med myndigheter och skola/utbildningsanordnare har förbättrats under deltagandet i projektet. På påståendet *Tillsammans med min coach har jag ett fungerande samarbete med myndigheter* har medelvärdet ökat från 4,9 till 5,3 mellan start- och slutenkäten. På påståendet *Jag har ett fungerande samarbete med min skola/utbildningsanordnare* ligger medelvärdena något lägre, men har ökat från 4,3 till 4,9 mellan start- och slutenkät. (se Figur 17, Figur 18 i bilaga 2).

2.2 PROJEKTMÅL 2

Projekt mål 2 har varit att *skapa likvärdiga möjligheter och öka tillgängligheten för målgruppen att komma ut i arbete via studier utifrån behov och förutsättningar*. Projekt målet har primärt varit tänkt att uppnås genom att:

- 115 deltagare från målgruppen fullföljer projektet³
- 30 % av deltagarna ska påbörja studier
- 20 % av deltagarna ska komma i arbete
- Deltagarna i projektet har tillgång till ett utbud av fritidsaktiviteter

Sammantaget visar utvärderingen att projekt mål 2 delvis uppnås. Projektet uppnår dock inte delmålet att 20 procent av deltagarna skulle komma ut i arbete som en följd av projektet. Samtidigt överträffas målet om att 30 procent av deltagarna ska påbörja studier. Nedan utvecklas diskussionen kring måluppfyllelsen av projekt mål 2, och vad som påverkat denna, ytterligare. Kapitlet har deltagit utifrån respektive formulerat delmål.

2.2.1 115 deltagare från målgruppen fullföljer projektet

Det är totalt 114 deltagare från målgruppen som fullföljt projektet i Helsingborg. Detta är endast en person från projektets mål om 115 deltagare. Totalt, medräknat samtliga deltagare i samverkanskommunerna, är det 170 personer från målgruppen som deltagit i projektet.

Under våren 2020 justerades projektets deltagarmål ned från att 150 deltagare från målgruppen skulle fullfölja projektet till att 115 deltagare från målgruppen skulle fullfölja projektet. Utvärderarna flaggade redan i delrapport 1 för att deltagarmålet om 150 deltagare i Helsingborg kunde bli svårt att nå i

³ Justerades under våren 2020 ned från tidigare mål om 150 deltagare.

projektet, då rekryteringen av deltagarna kantades av otydlighet i projektets inledning, och därför kom igång senare än planerat. Bland annat handlade det om att förtydliga vilka som faktiskt kunde få stöd genom projektet och sprida rätt och tydlig information om det till relevanta remitterande myndigheter. Hur projektets kriterier skrevs fram i den informationen som inledningsvis gick ut om projektet har beskrivits som en hindrande faktor för deltagarrekrutering. Enligt nuvarande projektledaren beskrivs kriterierna för att delta som svårare och mer komplicerade än de egentligen behövde vara, vilket i sin tur kan ha hindrat anvisningen av deltagare till projektet. Det är utvärderarnas bild att arbetet med att tydliggöra och intensifiera marknadsföringen av projektet kom igång ordentligt först i samband med projektledarbytet under vintern och våren 2018/2019.

Enligt projektet ytterligare avgörande hindrande faktor för rekrytering av deltagare till projektet har varit att EU:s stödregler för utlysningen har omöjliggjort rekrytering av personer som uppbär CSN. Detta har gjort att projektet, i de fall deltagare är intresserade av en CSN-berättigad utbildning, varit tvungna att avsluta deltagarens medverkan i projektet när de gått från skaffa-/ väljfasen till genomförandefasen, alternativt inte kunnat rekrytera deltagare till projektet som redan idag uppbär CSN.

2.2.2 30 procent av deltagarna ska påbörja studier

Projektets egen uppföljning visar att 57 procent av deltagarna i Helsingborg har fått stöd i studier genom projektet och att totalt 46 procent av deltagarna har skrivits ut mot studier alternativt avslutat studier i samband med att de skrivits ut ur projektet.⁴ Detta innebär att målet om att 30 procent av deltagarna ska påbörja studier har överträffats med bred marginal. Det är utvärderarnas bild att deltagarna som skrivits in i projektet har varit motiverade att studera – och sökt sig till projektet av den anledningen. Detta, tillsammans med att studiecoacherna lyckats väl med det motivationshöjande arbetet med deltagarna, tros vara starkt bidragande orsaker till att målet om att 30 procent av deltagarna ska påbörja studier uppfylls.

I ljuset av att projektet arbetat just med SEd - som innebär stöd i att påbörja, genomföra och slutföra studier, menar utvärderarna också att målet hade kunnat sättas betydligt högre.

2.2.3 20 procent av deltagarna ska komma i arbete

Projektets egen uppföljning visar att 16 procent av deltagarna i Helsingborg skrivits ut mot arbete eller praktik i projektet.⁵ Detta innebär att projektet inte fullt ut når sitt mål om att 20 procent av deltagarna skulle komma i arbete.

Intervjuer med personer som arbetat i projektet tyder dock på att JagKan har ökat möjligheten att komma ut i arbete via studier för flera av deltagarna som deltagit i och/eller fullföljt studier genom projektet. Projektet har till exempel stöttat flera deltagare i att fullfölja en gymnasieutbildning. Även om inte utbildningen har lett direkt till arbete är det välkänt att risken att hamna utanför arbetsmarknaden minskar betydligt med en fullföljd gymnasieutbildning. Huruvida detta faktiskt är gällande för deltagarna i JagKan är inte möjligt att följa upp inom ramen för projektet.

För de deltagare som har skrivits ut mot arbete eller praktik, har vägen dit sett olika ut. Vissa har kommit ut i arbete eller praktik genom att de fullföljt sina studier med stöd från projektet, andra har matchats direkt ut i arbete genom projektgruppens representant från AF.

Intervjuer med deltagarna visar att samtliga intervjupersoner tror att deras deltagande i projektet har ökat deras chanser att få arbeta med det de vill i framtiden. Framför allt genom att de påbörjat

---

⁴ Siffrorna avser deltagare i Helsingborg då det är för dessa projektet formulerat mål och mottagit finansiering från ESF-rådet.

⁵ Siffrorna avser deltagare i Helsingborg då det är för dessa projektet formulerat mål och mottagit finansiering från ESF-rådet.

och/eller klarat den utbildning de behövt för att komma vidare, men också genom att deltagandet har bidragit till ökad kunskap och förståelse för arbetsmarknaden. Flera menar också att deras ökade självkänsla, självkänedom och förbättrade psykiska mående väsentligt har ökat deras möjlighet att få och behålla ett arbete. En deltagare beskriver sina möjligheter att i framtiden få ett arbete på följande vis:

Mitt deltagande har hjälpt mig se både stora styrkor och svagheter. Det tror jag är bra att ha koll på när man ska söka jobb sedan. Jag kan sådant folk inte tror att jag kan, och kanske inte klarar sånt andra tror jag kan. Det är bra att vara medveten om sina kvaliteter, det har jag insett genom vårt arbete.

2.2.4 Tillgång till utbud av fritidsaktiviteter

Samtliga intervjuade deltagare berättar att de erbjudits att delta i fritidsaktiviteter inriktade på bland annat fysisk hälsa, social interaktion och kulturella aktiviteter. Deltagarna har deltagit i aktiviteterna i olika utsträckning och vissa har valt att avstå helt. De som deltagit berättar att aktiviteterna betydde mycket för deras mående och utveckling, särskilt avseende att bryta isolering och få träffa andra i en liknande situation. De som valt att avstå beskriver att de tycker att utbildningen i sig inneburit ett tillräckligt stort steg i att interagera socialt. Samtliga intervjuade deltagare lyfter emellertid att de tycker det är bra att fritidsaktiviteter erbjudits inom ramen för projektet.

Projektets egen uppföljning bekräftar att deltagarna har erbjudits, och tagit del av, en rad hälsorelaterade stödinsatser. Totalt har 89 procent (101 st.) av deltagarna i Helsingborg erbjudits deltagande i hälsomodulen. De olika insatserna och antalet deltagare som tagit del av dem har sammanställts i Tabell 1.

Tabell 1 Stödinsatser som erbjudits deltagare i relation till hälsa inom ramen för JagKan.

Typ av stöd i relation till hälsa	Antal deltagare som tagit del av stödet
Blivit erbjuden hälsomodulen	101 st. (89 %)
Tagit del av hälsomodulen	22 st. (19 %)
Deltagit i peer-to-peer grupp	14 st. (12 %)
Deltagit i hälso- och fritidsaktivitet	22 st. (19 %)
Individuella hälso- och friskvårdssamtal	9 st. (8 %)

2.3 PROJEKTMÅL 3

Projektmål 3 har varit att utveckla den strategiska och operativa samverkan kring psykisk ohälsa mellan projektets samverkansparter utifrån målgruppens behov. Projektet har primärt varit tänkt att uppnås genom att:

- uppnå samsyn kring samverkansmöjligheterna internt och externt
- testa, utveckla, tillämpa och förstärka samverkansmodeller tillsammans med samverkansparter

Sammantaget visar utvärderingen att projektmål 4 delvis har uppnåtts genom att projektet lyckats väl med att få till den operativa samverkan inom ramen för projektverksamheten - framför allt i Helsingborg. Däremot bedöms målet om att bidra till att förstärka samverkansmodeller med samverkanspartners inte fullt ut ha uppnåtts.

Forskning om Supported Education visar att samverkan är en viktig framgångsfaktor för att möjliggöra en hållbar studiesituation för deltagaren. Eftersom ekonomiska aspekter är centrala för individer som

studerar, är det inte minst viktigt att samverkan sker så att finansiering av studierna är möjlig. Samverkan innebär i detta sammanhang att myndigheter och förvaltningar lär sig om, och har insyn i, arbetet med SEd, så att de kan göra bedömningen att individen får tillräckligt med stöd för att kunna genomföra studierna som sin rehabilitering. En tydlig individuell handlingsplan för hur rehabiliteringsprocessen ska gå till underlättar för individer att få ekonomiskt stöd.⁶ Vidare belyser forskningen vikten av att studiecoacher samverkar med studie- och yrkesvägledare samt lärare, samordnare och andra stödfunktioner på skola och universitet.⁷

Flera intervjupersoner anser att samverkan mellan berörda myndigheter kring deltagarna är en förutsättning för att använda SEd på ett framgångsrikt sätt. Studiecoacherna berättar att man skapat en god samverkan inom ramarna för JagKan, såväl mellan projektet och berörda myndigheter, som mellan enskilda studiecoacher och till exempel studie- och yrkesvägledare och lärare/samordnare på skolorna deltagarna studerat vid. Två representanter från projektpersonalen uttrycker sig på följande vis kring den framgångsrika samverkan i projektet:

Samverkan mellan myndigheter och kommuner och inom JagKan är avgörande för resultatet. Vi fattar beslut i gruppen och hittar snabba lösningar och vägar genom JagKan. Önskar att de snabba vägarna fanns i ordinarie verksamhet.

På universiteten anpassar man studierna och ger stöd på ett helt annat sätt än i gymnasiet och grundskola. Det har varit ett jättebra samarbete med Campus Helsingborg i projektet. Vilken skillnad det blir för deltagarna! Varför har det inte funnits tidigare? Det är metoden som har fört till ljuset att många individer behöver stödet, och det finns att få! När vi skött kontakten med universitetet om vilka behov studenterna har, så får de stödet de behöver.

Intervjuer med projektpersonalen i JagKan bekräftar också att ekonomiska aspekter potentiellt innebär stora hinder för projektets målgrupp att börja studera. För att möjliggöra finansiering av studier för målgruppen har därför projektet samverkat med berörda myndigheter, till exempel kommunen och försäkringskassan, kring individerna. Samverkan har dels handlat om rejäla kontaktytor på olika förvaltningar och myndigheter, men också om att bidra till att aktörerna har kunskap om att Supported Education är en fungerande rehabiliteringsmetod.

Intervjupersoner i framför allt samverkanskommunerna berättar vidare att projektet bidragit till att personer på olika förvaltningar har lärt känna varandra genom projektet. Några menar att JagKan har varit en dörröppnare och att trösklarna för att kontakta varandra, förvaltningar emellan, nu upplevs lägre för de samverkande parterna. Kontaktpersonen i Ängelholms kommun uttrycker sig på följande vis kring värdet av samverkan i projektet:

I Ängelholm har vi lärt känna folk på Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, många nya kontakter där och det är väldigt bra. Också fått fler kontakter genom att vi varit runt i Ängelholm och pratat om projektet. Vi har spridit budskapet väldigt mycket, så det är etablerat i Ängelholm. Jag tror de flesta känner till JagKan här.

Intervjupersoner i såväl Helsingborg som i samverkanskommunerna belyser emellertid problematiken i att samverkan till största del uppstått på operativ nivå kring individerna, och att samverkan på strategisk nivå inte utvecklats som önskat inom ramen för projektet. Flera intervjupersoner menar att de samverkansstrukturer som utvecklats inte är stabila nog för att bli bestående efter projektets slut. Samtidigt lyfter framför allt projektledningen att det är mycket utmanade för ett enskilt projekt att utveckla samverkansstrukturer på strategisk nivå, då sådana samverkansstrukturer kräver förankring

---

⁶ Anna-Karin Bengs, Gunilla Borg, Ulrika Liljeholm, 2013. "STUDIEINRIKTAD REHABILITERING – SUPPORTED EDUCATION UR TRE PERSPEKTIV" FoU-Södertörns skriftserie nr 116/13

⁷ Lövgren, Hillborg, Bejerholm, Rosenberg, 2020.

och beslut på ledningsnivå i respektive organisation. Utifrån det här perspektivet kan målet om att förstärka samverkansmodeller betraktas som mycket ambitiöst.

2.4 PROJEKTMÅL 4

Projektmål fyra har varit att *öka tillgängligheten och främja lika möjligheter utifrån målgruppens behov och förutsättningar att komma ut i arbete eller studier oberoende av kön*. Projektmålet har primärt varit tänkt att uppnås genom att:

- regelbundet och aktivt arbeta med de horisontella principerna
- säkerställa ett normkritiskt bemötande
- arbeta med inkluderande, klarspråkad och tillgänglig information och kommunikation
- de fysiska/digitala lokalerna för projektet är tillgängliga och ändamålsenliga utifrån deltagarnas och projektmedarbetarnas behov
- 5 procent av deltagarna ska välja/ha ett icke könsstereotypt yrkes-/studiemål

Forskning om metoder som Supported Employment och andra arbetsmarknadsinsatser visar att män och kvinnor i olika utsträckning gynnas av stödformer så som rådgivning, stöd i jobbsök och vägledning. Det finns en välkänd jämställdhetsproblematik kring det bemötande och stöd olika grupper får i kontakt med offentliga aktörer.⁸ Därför är det viktigt att arbeta aktivt i utformning och utveckling av verksamheten med de horisontella principerna.

Sammantaget visar utvärderingen att projektet har arbetat utifrån målgruppens behov och förutsättningar, men att frågan kring jämställdhet och icke-diskriminering inte varit särskilt närvarande i det dagliga arbetet. Utifrån erfarenheter från forskningen är det utvärderarnas sammantagna bild att ett mer aktivt och medvetet arbete kring de horisontella principerna hade kunnat bidra till att säkerställa att olika grupper i projektet gynnats än mer likvärdigt av stödet som erbjudits deltagarna.

I följande avsnitt beskrivs projektets arbete och måluppfyllelse utifrån respektive delmål.

2.4.1 Regelbundet och aktivt arbeta med de horisontella principerna

I intervjuer med projektpersonal i Helsingborg och kontaktpersoner i samverkanskommunerna har det framkommit att alla inte har en bild av hur projektet arbetat med de horisontella principerna, eller vad de faktiskt innebär i praktiken. Framför allt gäller detta kontaktpersonerna i samverkanskommunerna. Efter förtydligande om att de horisontella principerna handlar om jämställdhet, jämställdhet och icke-diskriminering tycker dock de flesta intervjupersoner, såväl i Helsingborg som i samverkanskommunerna, att man arbetat i enlighet med dessa principer. Emellertid är många osäkra på hur aktivt arbetet bedrivits.

Vidare berättar projektmedarbetarna att arbetet med de horisontella principerna nedprioriterades till förmån för andra frågor vid projektgenomförandets första fas, men har intensifierats under framför allt det senaste året. För projektpersonalen i Helsingborg har arbetet framför allt koncentrerats till fortbildningsinsatser i form av workshops kring bland annat normkritiskt bemötande för projektpersonalen (se avsnitt 2.3.2).

---

⁸ Arbetsförmedlingen 2019. Lägre andel nyanlända kvinnor kommer till etableringen. Konsekvenser av tillfälliga uppehållstillstånd.

Connie Sung, Jennifer Sanchez, Hung-Jen Kuo, Chia-Chiang Wang, Michael J. Leahy (2015). "Gender Differences in Vocational Rehabilitation Service Predictors of Successful Competitive Employment for Transition-Aged Individuals with Autism" in J Autism Dev Disord (2015) 45:3204–3218

2.4.2 Säkerställa ett normkritiskt bemötande

Utvärderingen visar att arbetet för att säkerställa ett normkritiskt bemötande i projektet framför allt har skett genom utbildning, kompetensutveckling och fortbildning kring normkritik och intersektionalitet i projektgruppen. Dock lyfter flera intervjupersoner att dessa värderingar och perspektiv finns inbyggda i metoden, och att jämställdhet och likabehandling säkerställs utan att arbeta med frågorna separat. En av studiecoacherna uttrycker sig på följande vis:

Metoden i sig utgår från ett individperspektiv. Då behöver man inte tänka i termer av jämlikhet eftersom vårt arbete utgår från varje enskild person. Jag har ibland svårt att förstå logiken i att arbeta med jämlikhetsfrågor separat. Jag har många deltagare som är män som valt utbildning eller jobb inom omvårdnad. Jag tänker inte så mycket på det.

Forskningen visar dock att det krävs aktivt arbete för att motverka den jämställdhetsproblematik som finns på arbetsmarknaden. Att kön och härkomst påverkar på vilket sätt en individ bemöts av omgivningen kopplat till arbete och utbildning har konstaterats i flertalet forskningsstudier och andra rapporter.⁹ Utvärderarna menar därför att det finns möjliga problem i att anta att SED säkerställer likabehandling, eftersom problematiken är strukturell.

2.4.3 Inkluderande, klarspråkad och tillgänglig information och kommunikation

Utvärderingen visar att projektet har gjort ett gediget arbete med att skapa material som är inkluderande och tillgänglighetsanpassat. Metod- och kommunikationsmaterialet har anpassats för att vara lättare att ta del av, förstå och använda för en heterogen målgrupp, samt för projektpersonalen. Metod- och kommunikationsmaterialet har använts i såväl Helsingborg, som i samverkanskommunerna.

2.4.4 Att de fysiska/digitala lokalerna för projektet är tillgängliga och ändamålsenliga utifrån deltagarnas och projektmedarbetarnas behov

Som beskrivet i avsnitt 2.1 visar utvärderingen att deltagarna i projektet har fått ett individanpassat stöd som till stor del utgått från varje deltagares behov. Det är utvärderarnas bild att denna individanpassning även inkluderat den fysiska/digitala miljön som erbjudits deltagarna. Studiecoachernas har bland annat följt med på möten, träffas på platser deltagarna valt och hjälpt till med tolkning och genomgång av digitala verktyg och/eller formulär deltagaren behövt fylla i. En studiecoach beskriver arbetet på följande vis:

En deltagare skulle börja läsa SFI, och innan hen började gjorde vi hen förberedd genom att visa digitala instrument och hjälpte hen att hitta i lokalerna på Komvux. Vi har gett hen information om hur man kan läsa SFI på olika sätt, digitalt och fysiskt. Så att hen är redo för en jämn och stabil stegförflyttning.

Deltagarna beskriver coacherna som flexibla i planeringen av möten och kommunikationsform. Vissa deltagare beskriver att de träffat sin coach i fysiska lokaler, andra har primärt kommunicerat via sms eller telefon.

2.4.5 5 % av deltagarna ska välja/ha ett icke könsstereotypt yrkes-/studiemål

Detta delprojekt mål omformulerades under våren 2020 från att 5 procent av deltagarna ska under projektets gång ändra inriktning på yrkesmål till något icke-könsstereotypt. Målet omformulerades

---

⁹ Kontigo, 2018, Orsaker och möjliga lösningar på normbundna studie- och yrkesval. En forskningsöversikt.

Kontigo, 2018, Jämställt bemötande. Nulägesanalys av bemötande vid fyra servicekontor.

Kontigo, 2014, Nulägesanalys av jämställt bemötande vid Skatteverket – Kartläggning och analys för en fördjupning av Skatteverkets jämställdhetsintegreringsarbete 2014.

Kontigo, 2019, Jämställt bemötande. Nulägesanalys vid centrala studie- och yrkesvägledningen i Göteborg.

eftersom det ansågs vara kontraproduktivt att deltagarna skulle ändra sina mål efter att ha arbetat hårt för att välja ett yrkes-/studiemål. Att formulera om målet ansågs också vara viktigt för att kunna arbeta ändamålsenligt utifrån metoden – där en av grundprinciperna är att individen ska vara i centrum och helt själv få välja inriktning på studier/arbete utifrån sina mål och drömmar.

Intervjuer med studiecoacher bekräftar bilden av att målet har varit svårt att förhålla sig till i arbetet med deltagarna. En av studiecoacherna uttrycker sig på följande vis:

Även om jag som coach ska introducera olika studie- och yrkesvägar, är valet upp till deltagaren och det finns begränsningar i hur mycket man kan eller bör påverka det.

Projektets egen uppföljning visar att cirka tre procent (motsvarande tre personer) av deltagarna har valt ett icke könsstereotypt yrkes-/studiemål, vilket innebär att projektet inte fullt ut når sitt mål om 5 procent. Uppföljningen visar vidare att dessa tre procent utgörs av män som valt ett traditionellt kvinnodominerat yrke. Samtidigt betonar projektet att målet varit svårt att följa upp. Majoriteten av projektets deltagare har saknat konkreta yrkes- och studiemål, då de framförallt har haft som mål att nå gymnasieexamen.

2.4.6 Lika många kvinnor och män ska ta del av projektets arbetsspår

Bland deltagarna i Helsingborg är det totalt 17 personer som fått stöd i/till ett arbete, varav 4 (24 %) är kvinnor och 13 (76 %) är män. Antalet som fått stöd i/till praktik/arbetsträning är 14 personer, varav 6 (43 %) är kvinnor och 8 (57 %) är män. Könsfördelningen för stöd till praktik/arbetsträning är alltså statistiskt jämn, medan stödet i/till arbete ligger utanför ramen för vad som anses vara statistiskt jämn könsfördelning.

Den ojämna könsfördelningen i projektets arbetsspår ligger väl i linje med den problematik forskningen påvisar – att män i större utsträckning än kvinnor gagnas av rådgivning, vägledning, stöd i jobbsök och stöd på arbetsplats.¹⁰

3 PROJEKTETS ARBETE MED SUPPORTED EDUCATION

I följande kapitel diskuteras hur projektet arbetat med SEd, såväl i Helsingborg som i samverkanskommunerna. I kapitlet besvaras följande utvärderingsfråga: *Har projektet arbetat med metoden Supported Education på ett sätt som skapat förutsättningar att testa och utvärdera metoden hos medverkande aktörer?*

Kapitlet är uppdelat i två avsnitt. Det första avsnittet sammanfattar kort hur projektets arbete med SEd skilt sig åt i Helsingborg och samverkanskommunerna. I avsnitt 2 analyseras projektets arbete med SEd utifrån vad som i forskningen identifierats som framgångsfaktorer för arbetet med SEd.

Kapitel baserar framför allt på intervjuer med projektgruppen i Helsingborg och kontaktpersoner i samverkanskommunerna. I delrapport 2 diskuterades projektets arbete med SEd ingående. Även den rapporten, samt forskning och tidigare studier som sammanfattats i forskningssammanställningen (se Bilaga 3), utgör underlag för kapitlet.

---

¹⁰ Connie Sung, Jennifer Sanchez, Hung-Jen Kuo, Chia-Chiang Wang, Michael J. Leahy (2015). "Gender Differences in Vocational Rehabilitation Service Predictors of Successful Competitive Employment for Transition-Aged Individuals with Autism" in *J Autism Dev Disord* (2015) 45:3204–3218

3.1 PROJEKTETS ARBETE MED SUPPORTED EDUCATION

Delutvärdering 2 visade att projektets arbete med SEd har sett olika ut i Helsingborg och i samverkanskommunerna. I Helsingborg har studiecoacherna arbetat utifrån de mallar och verktyg som blivit tillgängliga genom de utbildningsinsatser som erbjudits inom ramen för projektet och de grundläggande principerna för metoden har varit styrande. I Helsingborg kan JagKan sammanfattningsvis betraktas som en "pilot" där metoden SEd testas fullt ut och i skarpt läge.

Samtidigt framkommer det i intervjuer med projektledning och studiecoacher att det inte endast är tillgång till, och användning av, mallar, verktyg och utbildning som avgjort om man verkligen arbetar utifrån SEd:s grundläggande principer inom JagKan. *Vem* som utövar metoden uppges i allra högsta grad påverka huruvida man kan säga att goda resultat är en följd av metoden. Sådär uttrycker sig projektledaren avseende betydelsen av rätt erfarenhet och kompetens hos de som använder SEd:

Vi kan visa på väldigt bra resultat för SEd i projektet. Tydligt att det är metoden som skapar resultaten. Men den är bara så bra som den som utövar den. Man behöver kunna anamma den.

I intervjuer med projektledning och studiecoacher beskrivs följande egenskaper som viktiga att besitta för att arbeta framgångsrikt med SEd:

- Förståelse för återhämtningsperspektivet
- Förståelse för att inte metoden inte handlar om att bedöma individens arbetsförmåga eller möjlighet att studera
- Flexibilitet och prestigelöshet
- Systemkompetens (man måste till exempel kunna hitta sätt att lösa frågor kring ekonomi med AF och FK)

I samverkanskommunerna har man arbetat "inspirerat" av metoden inom ramen för den ordinarie verksamheten. I vissa kommuner har man utgått från material och verktyg från utbildningarna i högre grad, och i andra i mindre grad. Intervjuer med kontaktpersonerna i samverkanskommunerna visar att en del kontaktpersoner tycker att de arbetat mycket metodtroget, medan andra menar att de gjort anpassningar som lett till att de inte bedömer att de arbetat metodtroget.

Att det skiljt sig åt i arbetet med deltagare mellan Helsingborg och samverkanskommunerna ligger i linje med de avsikter och intentioner samverkanskommunerna formulerade för sitt deltagande våren 2018. I dessa framkommer det tydligt att kommunerna främst deltar för att öka kunskapen om, och testa SEd samt förbättra sina samverkansstrukturer kring individer med psykisk ohälsa. Det har heller inte funnits resurser avsatta inom ramen för projektet för att fullt ut testa metodiken i samverkanskommunerna på ett liknande sätt som i Helsingborg. Att kommunerna ändå arbetar med deltagare har beskrivits som ett sätt att testa de kunskaper man har fått till sig genom utbildningar och metodmaterial.

De verktyg och mallar som används inom ramen för projektet bedöms som ändamålsenliga och beskrivs ha fungerat bra. Dem har också anpassats och utvecklats utifrån de förutsättningar och behov som identifierats i arbetet med deltagarna, vilket också varit ett uttalat syfte med projektet. Under det senaste året har projektet också intensifierat arbetet med att sprida verktyg och mallar till samtliga samverkanskommuner.

3.2 ANALYS I RELATION TILL FRAMGÅNGSFAKTORER IDENTIFIERADE I FORSKNINGEN

En av frågeställningarna i den forskningssammanställning som återfinns i Bilaga 3 är vilka framgångsfaktorerna som identifierats för användningen av metoden Supported Education. Syftet med följande avsnitt är att, utifrån de framgångsfaktorer som identifierats i forskningssammanställningen,

analysera huruvida projektet arbetet med metoden på ett sätt som kan sägas ha skapat förutsättningar för att testa metoden fullt ut. Följande sju framgångsfaktorer utgör grund för analysen:

- Möjliggöra en vardag genom tillgång till studieplatser
- Främja sociala kontakter
- Relationen mellan individen som får stöd och studiecoachen
- Tid och timing
- Finansiering och samverkan
- Tillgängliggöra redan existerande stödformer
- Upplösa stigma

3.2.1 Möjliggöra en vardag genom studieplatser och studieplanering

Att studera kan innebära en relativt ostrukturerad vardag med stort ansvar för individen att disponera sin tid eftersom studenten förväntas arbeta självständigt under majoriteten av dennes studietid. Denna tillvaro kan upplevas mer eller mindre omvälvande och utmanande, och studenten kan ha behov av hjälp med att strukturera sina studier och livssituation i stort. Inte minst när det kommer till var studenten fysiskt ska bedriva sina studier. I forskningen har studieplatser särskilt lyfts som en framgångsfaktor för studenter att lyckas med sina studier. Vad som räknas som en god studieplats är subjektivt, men att den som erbjuder SEd kan tillhandahålla, eller tipsa om, bra studieplatser anpassat för individen har identifierats som en framgångsfaktor.¹¹

Utvärderingen visar att deltagarna i JagKan har fått stöd i att möjliggöra en vardag – bland annat genom tips och stöd i att finna studieplatser och stöd med att ta fram studieplanering. En deltagare beskriver stödet från sin studiecoach på följande vis:

I början försökte vi göra upp en studieplan eller schema för mig att plugga enligt hemma. Men jag har svårt att komma igång. Jag behövde sitta med (coachen) och plugga. Vi testades oss fram på olika sätt, när jag satt tillsammans med (coachen) var jag jätteeffektiv och bra, så då gjorde vi så.

En annan deltagare beskriver stödet på följande vis:

Vi brukar ses på ett kafé. Jag studerar och (coachen) jobbar med sitt en stund. Jag har problem att komma igång, så det är jättebra att ses för att jag ska komma i gång, så kan (coachen) gå sen, och jag sitter kvar och pluggar.

Ett ytterligare exempel på att tillhandahålla en fungerande studiemiljö för deltagarna kommer från Ängelholm. Där har man valt att ha fysiska sammankomster för samtliga deltagare i projektet fyra dagar i veckan. Under dessa sammankomster har deltagarna träffats och studerat tillsammans, samtidigt som de fått tillgång till studiestöd från en studiecoach. I intervjuer har studiesammankomsterna beskrivits som en viktiga både för att främja sociala kontakter, och för att skapa en god miljö för deltagarna att studera i.

3.2.2 Främja sociala kontakter

Att som individ ha möjlighet att träffa och interagera med andra personer som upplever liknande problematik som en själv med psykisk ohälsa har i forskning identifierats som en framgångsfaktor för ökat välmående. Det har beskrivits som socialt givande och ett hjälpmedel för att nå sina studiemål. Att bryta sin isolering beskrivs som viktigt för att en individ ska återhämta sig från psykisk ohälsa.¹²

---

¹¹ Lövgren, Hillborg, Bejerholm, Rosenberg, 2020.

¹² Kathleen Biebel, Raphael Mizrahi, Heather Ringeisen (2018) "Postsecondary Students With Psychiatric Disabilities Identify Core Services and Key Ingredients to Supporting Education Goals" in Psychiatric Rehabilitation Journal 2018, Vol. 41, No. 4, 299–301

I JagKan har deltagarna givits möjlighet att delta i hälsospåret som efter behov hjälpt individer att aktivera sig, socialisera sig, och i högre utsträckning röra sig ute i samhället. Det finns flera exempel på deltagare som tycker att aktiviteter inom hälsospåret varit viktiga och betydelsefulla för deras personliga utveckling. Särskilt lyfts det fram att det varit roligt att träffa andra deltagare, till exempel under en gemensam filmvisning och en matlagningsdag. En deltagare beskriver deltagandet vid en aktivitet på följande vis:

Man får komma dit och delta hur mycket eller lite man vill. Man kan komma dit och stå i ett hörn. Man får vara precis som man mår den dagen, ingen tycker det är konstigt. Alla är som de är.

Såväl deltagare som studiecoacher lyfter också fram att studierna i sig, tillsammans med kontakten med studiecoachen, har inneburit ett viktigt steg för socialisering och i att bryta social isolering.

3.2.3 Relationen mellan individen som får stöd och studiecoachen

I forskningen lyfts den personliga och autentiska relationen mellan individen som får stöd och studiecoachen fram som en framgångsfaktor i arbetet med SEd. För att skapa en god relation ställs det höga krav på studiecoachens flexibilitet och tillgänglighet, men även på kunskap och personliga attribut. Att en studiecoach är erfaren, kunnig och specialutbildad lyfts i forskning som viktigt för deltagaren.¹³

Utvärderingen visar att såväl studiecoacher i Helsingborg som kontaktpersoner i samverkanskommunerna delar bilden av att en välfungerande relation mellan deltagare och studiecoachen är en mycket viktig framgångsfaktor. Ett par intervjupersoner lyfter att "vem som helst kan inte vara coach" och coachernas engagemang och förhållningssätt lyfts fram som särskilt viktigt.

Samtliga intervjuade deltagare i projektet lyfter fram arbetet deras coach gjort för dem, och relationen med coachen, som avgörande för deras utveckling i projektet. En deltagare uttrycker sig på följande vis kring studiecoachens engagemang och flexibilitet:

Hon gjorde nog mer än hon behövde för mig. När jag gick på Filbornaskolan kom hon till exempel till skolan och bara åt lunch tillsammans med mig. Jag gick hem ofta, om jag inte hade något bokat. Bättre när hon kom och jag hade lunchen inbokad, då hade jag en anledning att stanna kvar.

Utvärderingen visar att studiecoacherna i samverkanskommunerna har haft andra förutsättningar att skapa nära relationer med deltagarna jämfört med studiecoacherna i Helsingborg. Dels har de inte haft förutsättningar att vara lika tillgängliga resursmässigt, dels saknar vissa studiecoacher tidigare erfarenhet av arbete med målgruppen och metoden. Men även i samverkanskommunerna lyfts betydelsen av en god relation mellan studiecoach och individ fram som avgörande.

3.2.4 Tid och timing

En av de grundläggande principerna med SEd är att stödet inte ska vara tidsbegränsat. Deltagaren ska uppleva att deras process inte är under tidspress och att det inte finns ett slutdatum på stödet de får.¹⁴

JagKan har, trots att det går stick i stäv med en av metodens grundprinciper, erbjudit sina deltagare ett tidsbegränsat stöd. Anledningen är tidsbegränsningen projektformatet inneburit, tillsammans med att det inte funnits någon aktör som tagit ansvar för att implementera arbetet för att möjliggöra fortsatt stöd för deltagarna efter projektet. I intervjuer har ett par deltagare uttryckt oro över att de inte hinner

---

¹³ Ibid

¹⁴ Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, 2019. Verktygslåda för Supported Education

komma i studier eller arbete innan stödet tas ifrån dem, och osäkerhet kring om de kommer klara av studier och/eller arbete utan stöd.

Timing är en annan aspekt forskningen visat har stor påverkan på deltagares möjlighet att börja studera. Ansökningsprocesser är ofta tidsbegränsade och det är därför viktigt för personer att få hjälp i rätt tid. Ett missat ansökningsdatum kan innebära att man får vänta lång tid innan nästa möjlighet ges. En deltagare i JagKan berättar att hen missade ansökningsdatumet när hen skrevs in i projektet, vilket ledde till låg aktivitet i början av deltagandet. Det är dock utvärderarnas bild att projektets studiecoacher varit tillgängliga för deltagarna när de behövt stöd, men projektet har inte alltid kunnat påverka om en deltagare skrivs in nära inpå, eller efter givet ansökningsdatum. Dock beskrivs timingen som en viktig aspekt att beakta i samverkan mellan studiecoach, skola/utbildningsanordnare och berörd myndighet.

3.2.5 Finansiering och samverkan

I forskningen betonas det att individens finansiering av studierna är förutsättning för att en individ ska kunna studera. Att få stöd i att identifiera och lösa en passande och stabil inkomstkälla är därför en grundläggande del av SEd. Eftersom finansiering av studier som en form av rehabilitering kan vara svår att få till stånd, är det viktigt att aktörer samverkar så att individer kan få finansiering beviljad. Samverkan innebär i detta sammanhang att myndigheter och förvaltningar lär sig om och har insyn i arbetet med SEd, så att de kan göra bedömningen att individen får tillräckligt med stöd för att kunna genomföra studierna som sin rehabilitering. En tydlig individuell handlingsplan för hur rehabiliteringsprocessen ska gå till underlättar för individer att få ekonomiskt stöd.¹⁵

Utvärderingen visar att såväl finansieringsfrågan som samverkansfrågan varit en viktig utgångspunkt projektets arbete. Som beskrivet i avsnitt 2.4 har projektet lyckats relativt väl med att få till den operativa samverkan inom ramen för projektverksamheten. Framför allt har det handlat om att, genom att samverka med till exempel kommunen och försäkringskassan, möjliggöra finansiering av studier för deltagarna. En viktig framgångsfaktor har varit att ha med representanter från försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i projektgruppen. En stor fråga kopplat till finansieringen av studier i projektet har dock varit att elever som beviljats stöd från CSN inte kunnat delta i projektet på grund av statsstödsreglerna.

3.2.6 Tillgång till stödformer

Att personer som påbörjar studier får tillgång till de stödformer, hjälpmedel och anpassningar de behöver har visat sig vara en viktig framgångsfaktor i tidigare studier och forskning. Vissa former av stöd existerar redan genom skolor och universitets stödfunktioner. Exempelvis kan man få en mentor, extra skrivtid eller olika typer av digitala hjälpmedel. Det krävs emellertid ofta en officiell diagnos för att man ska få tillgång till sådana hjälpmedel genom skola eller universitet. Att sådana stödformer görs mer lättillgängliga genom SEd är en framgångsfaktor, så att studenter från början får de anpassningar av utbildningen de behöver.¹⁶

I JagKan finns flera exempel på hur studiecoacherna hjälpt deltagare att våga berätta vilka anpassningar och stöd de har behov av. Studiecoacherna har sedan skött kontakten med lärare och samordnare på skolan, som i många fall kopplat in de anpassningar studenten behöver. En av studiecoacherna beskriver det här arbetet på följande vis:

När (deltagaren) skulle börja hade vi en dialog med pedagogiskt stöd på universitetet, och de har gjort många anpassningar med labb och tentor, så att (deltagaren) får rätt stöttning.

---

¹⁵ Anna-Karin Bengs, Gunilla Borg, Ulrika Liljeholm, 2013. "STUDIEINRIKTAD REHABILITERING – SUPPORTED EDUCATION UR TRE PERSPEKTIV" FoU-Södertörns skriftserie nr 116/13

¹⁶ Lövgren, Hillborg, Bejerholm, Rosenberg, 2020.

(Deltagaren) har kommit jättelångt nu, kan själv ta ansvar för sin utveckling och är nu i ett sammanhang.

Även deltagarna beskriver att de har fått stöd i frågor som rör stöd och anpassning på skolan genom projektet. En deltagare beskriver att:

Där finns funktstöd på skolan. Men jag har inte förstått att jag också kan få stöd där. Men det har (coachen) hjälpt mig med – vi har skickat en ansökan om stöd som vi formulerade tillsammans.

Ytterligare en deltagare berättar följande:

Jag tycker jag fått mer förståelse från skolan eftersom (coachen) berättat för dem om mina behov. (Coachen) frågade mig först om jag ville berätta om min diagnos, och jag sa ja. Om inte (coachen) hade berättat kanske jag inte hade gjort det själv. Skolan och lärarna förstår mig bättre nu och det har hjälpt.

3.2.7 Upplöst stigma

Forskning visar att stigmatisering är ett vanligt förekommande upplevt hinder hos målgruppen för att söka vård, hjälp eller stöd. Individer med psykisk ohälsa har ofta upplevelser av bemötanden från myndigheter som fått dem att tappa förtroendet för olika samhällsaktörer. Stigmatiseringen kring personer med psykisk ohälsa grundar sig ofta i okunskap och fördomar, och målgruppen påverkas i hög grad av samhällets förväntningar på dem – som inte sällan är låga. Genom mer kunskap och minskad stigmatisering tros fler personer våga söka stöd för sin psykiska ohälsa.¹⁷

Flera deltagare i JagKan berättar om hur de upplevt JagKan som tillåtande och att de fått ett bra bemötande av all projektpersonal. Några deltagare har också lyft upp vikten av att man fokuserat på "det friska" i projektet. En deltagare uttrycker sig på följande sätt:

I gruppterapi som jag gått i innan får man också vara som man är, men då är det fokus på det som är problematiskt och sjukt.

Flera intervjupersoner lyfter dock att problemet med stigmatisering varit närvarande i projektet. En kontaktperson i en samverkanskommun berättar följande om deras utmaningar med att rekrytera deltagare:

Vi har haft mycket svårt att få in deltagare och framförallt att få kontakt med dem. Det upplevs fortfarande "skämmigt" att erkänna att man lider av psykisk ohälsa. Det finns ett stort stigma. Det har varit många som ringt och ställt frågor, men det är svårt att få dem att komma och skriva in sig. De upplever stigmatisering. En kille som var intresserad stämde jag träff med på parkeringen utanför huset vi sitter i. Här finns ju avskilda privata rum men han ville inte komma in i huset. Vi satt i bilen och jag berättade om vad vi erbjöd, han avböjde till slut.

Att motverka stigmatisering av psykisk ohälsa är inte upp till ett enskilt projekt. Men det är utvärderarnas bild att JagKan har gjort ett viktigt arbete i att sprida kunskap och normalisera behovet av stöd genom till exempel SEd. Flera aktörer i Helsingborg och samverkanskommunerna har också fått ökad kunskap om, och insyn i, arbetet som bedrivits i JagKan.

4 PROJEKTETS ORGANISERING

I följande kapitel diskuteras projektets organisering, och huruvida den har bidragit till projektets kvalitet, genomförande och måluppfyllelse. Kapitlet baseras främst på intervjuer med

---

¹⁷ Anna-Karin Bengs, Gunilla Borg, Ulrika Liljeholm, 2013.

projektmedarbetare i Helsingborg och kontaktpersoner i samverkanskommunerna, men utgår även från observationer som gjorts i tidigare utvärderingsinsatser. Kapitlet är uppdelat i tre delar: (1) organisering på projektnivå, vilket framför allt avser hur projektgrupp och styrgrupp satts samman och fungerat, (2) organisering i Helsingborg, samt (3) organisering i samverkanskommunerna.

Kapitlet besvarar utvärderingsfrågan: *Har projektet organiserats och genomförts på ett sätt som drivit projektet mot målen?*

4.1 PROJEKTNIVÅ

Projektorganisationen i JagKan har förändrats under projektets gång. När projektet startade bestod den centrala projektorganisationen av en projektledare, en kommunsamordnare, en samverkanskoordinator, tre studiecoacher, en hälsokoordinator, en representant från försäkringskassan (20 %) och en representant från arbetsförmedlingen (50 %). Utöver den centrala projektorganisationen fanns det en kontaktperson utsedd i respektive medverkande kommun (20 %).

Vid årsskiftet 2018/2019 valde dåvarande projektledaren att avsluta sin anställning och ersattes av den tidigare projektledaren för Finsam projektet Jobb på sikt.¹⁸ Under samma period valde samverkanskoordinatören att avsluta sin tjänst. Projektet beslutade då att inte ersätta hen med en motsvarande tjänst utan i stället utöka projektets studiecoachresurser till fyra personer. Omfattningen för projektets representant från arbetsförmedlingen har också krympt från 50 procent av en heltidstjänst till 20 procent, för att sedan öka till 100 procent i augusti 2019. Försäkringskassans resurser i projektet har ökade från 20 procent till 50 procent vid årsskiftet 2018/2019. Såväl arbetsförmedlingens som försäkringskassans representant har också bytts ut under projektets gång.

Styrgruppens sammansättning har sett likadan ut sedan projektstart. I styrgruppen har det funnits en representant från respektive samverkanspart representerad. Detta innebär att styrgruppen har bestått av representanter från Arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad, Social- och omsorgsförvaltningen i Helsingborgs stad, Vuxenutbildningen i Helsingborgs stad, Skol- och fritidsförvaltningen i Helsingborgs stad, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Skåne (primärvården och specialistpsykiatri) samt sju av samverkanskommunerna i projektet (samtliga utom Svalöv). Detta innebär att totalt 15 parter varit representerade i styrgruppen, utöver representation från projektgruppen i form av projektledare och kommunsamordnare. Till detta kommer adjungerade platser för utvärderare och representant ESF-samordnare.

Styrgruppen har alltså totalt kunnat uppgå till 19 personer, vilket utvärderarna menade var för många redan i delrapport 1. I skriften *Från mötesproffs till samverkansmotor*¹⁹ framgår det att en väl fungerande styrgrupp inte bör ha allt för många medlemmar. Mest effektivt är 4–6 personer, i en grupp med fler än 10–12 personer kan inte alla delta på lika villkor och föra en fruktbar dialog runt bordet. Det är utvärderarnas bild att samtliga medlemmar i projektets styrgrupp aldrig varit samlade till ett och samma möte – av den enkla anledningen att det är svårt att hitta återkommande mötestider när så många personer kan träffas. Detta har visserligen gjort att den faktiska gruppen som samlats varit mindre än 19 personer, men har också inneburit en bristande kontinuitet i styrgruppens arbete. De som medverkade vid förra styrgruppsmötet har inte sällan varit frånvarande vid nästa och vice versa. Utvärderarna menar att styrgruppens storlek på detta sätt bidragit till att styrgruppens stöd och bidrag i projektet varit begränsat. Vidare har projektägarens styrgruppsrepresentant, tillika styrgruppsordförande i projektet, bytts ut tre gånger under projektets genomförande. Även detta har bidragit till en bristande kontinuitet i projektets styrning.

---

¹⁸ Jobb på sikt hjälpte personer med en psykisk funktionsnedsättning att nå, få och behålla ett arbete eller studera genom IPS (Individual Placement support).

¹⁹ SPeL (2013), *Från mötesproffs till utvecklingsmotor – en skrift om framgångsrikt styrgruppsarbete*, SPeL-rapport nr. 11, 2013

I intervjuer, såväl som i tidigare delrapporter, har det framkommit att de olika rollerna i projektorganisationen upplevdes som otydliga i projektets inledning. Till exempel var det otydligt vilken roll samverkanskoordinatoren skulle ha i projektet. Desamma gällde rollen som hälsokoordinator samt arbetsförmedlarens roll. Samtidigt upplevde flera i såväl projektgruppen som styrgruppen att det, utifrån projektansökan, var otydligt vad projektet skulle göra och hur. Mycket av projektgruppens tid och resurser under hösten 2018 lades därför på att tydliggöra projektets syfte och mål, samt projektgruppens ansvar och roller.

I intervjuer framkommer det att denna inledande otydlighet (och tiden som lades på att öka tydligheten) kring projektet och dess genomförande varit en bidragande orsak till att projektet inte rekryterat tillräckligt många deltagare för att nå upp till sitt initiala deltagarmål. Vidare framkommer det att det var först när det kopplades in kompetens från det tidigare projektet Jobb på sikt som rekryteringen av deltagare kom igång på allvar. I intervjuer beskriver projektmedarbetare att projektarbetet har fungerat bättre och bättre under projektets gång, detta trots att det varit relativt stor omsättning bland personalen. Utvärderarnas bild är att projektpersonalen, vid tiden för slututvärderingen, tycker att samarbetet och rollfördelningen i projektet fungerar mycket bra.

4.2 I HELSINGBORG

Fyra studiecoacher har arbetat med totalt 114 deltagare inom ramen för JagKan i Helsingborg. Utöver coacherna har projektgruppen i Helsingborg bestått av en hälsokoordinator, en representant från försäkringskassan och en arbetsförmedlare. Projektgruppen har delat kontor på vuxenutbildningen i Helsingborg och på så vis arbetet mycket nära varandra kring projektets deltagare. Detta har, som diskuterats i kapitel 2.4, lyfts fram som en viktig framgångsfaktor i projektet.

Deltagarna i projektet har befunnit sig i olika faser och intensiteten i kontakten med varje deltagare har varierat utifrån deltagarens behov och önskemål. (Studiecoachens roll och arbete beskrivs ingående i delrapport 2). Intervjuer som genomförts med deltagare inom ramen för slututvärderingen visar att studiecoachernas arbete i projektet varit mycket uppskattat.

Hälsokoordinatorns roll har primärt varit att, inom ramen för det man i projektet kallat hälsospåret, fungera som ett behovsstyrt stöd inom hälsa för deltagarna. I praktiken har det inneburit att ta tillvara på och utveckla initiativ kring hälso- och/eller sociala aktiviteter som kommit från deltagarna. Men har också inneburit att gå med deltagare på aktiviteter de velat ta del av. Till exempel har projektet erbjudit deltagarna kulturkort i Helsingborg och hälsokoordinatoren har följt med deltagare till Dunkers kulturhus och Sofiero slottsträdgård. Hälsokoordinatorns arbete beskrivs generellt som mer efterfrågestyrt än systematiskt. Just frågan kring hur systematiskt och strategiskt hälsospåret, och hälsokoordinatorns roll, skulle vara var något som diskuterades under projektets inledning. Hälsokoordinatoren har under senare delen av projektet också arbetat med att tydligare integrera perspektiven jämställdhet, jämlikhet och icke-diskriminering i projektet.

I det som kallats för hälsospåret har det även ingått aktiviteter och tjänster som hälsocoachen inom kommunens ordinarie verksamhet har erbjudit. Till exempel har det handlar om hälsosamtal, lätt yoga och en hälsoföreläsning som erbjudits deltagarna i projektet.

Försäkringskassans roll har varit att stötta och ge råd till projektet avseende försäkringskassans olika ersättningsformer. Samlat har det handlat om att, inom ramen för Försäkringskassans regelverk, hitta vägar som möjliggör deltagarnas finansiering av sina studier. Så här uttrycker sig försäkringskassans representant om sin roll i projektet:

Jag använder de regelverk som finns och hjälper till att ställa rätt frågor till handläggarna. Det är inte självklart. Jag är den som pratar med deltagarens handläggare och informerar om projektet och hur man faktiskt kan göra med den enskilde deltagarens ekonomi. På det sättet blir det ett lärande i Försäkringskassans organisation också.

Praktiskt har Försäkringskassans roll mestadels handlat om att stötta studiecoacherna och vägleda dem i kontakt med försäkringskassan. Men representanten i projektet har även suttit med på en del möten där deltagare varit närvarande, för att tydliggöra frågetecken som dykt upp kring deltagarnas finansiering. Representanten från Försäkringskassan har även stöttat samverkanskommunerna när det dykt upp frågor kring finansiering kring deras deltagare.

Arbetsförmedlingens roll i projektet var omdiskuterad i projektets inledande skede. Diskussionen handlade primärt om huruvida arbetsförmedlaren som är kopplad till projektet skulle stötta deltagare mot arbete via studier, eller direkt mot arbete, samt om hen skulle arbeta utifrån metoden SEd eller Supported Employment (SE). I augusti 2019 kom det in en ny representant från arbetsförmedlingen i projektet. Sedan dess beskrivs arbetsförmedlarens roll i projektet som en coach som primärt stöttat deltagare mot arbete genom SE. I praktiken har det inneburit att stötta deltagarna i att kartlägga deras kompetens, erfarenhet och behov, leta arbetsplats och introduceras på arbetsplatsen. Hur mycket stöd som personen kan få efter de tillträtt tjänsten, beror på vilken typ av tjänst det handlar om. Vid en lönebidragstjänst kan stödet vara mer omfattande. Vid en ordinarie tjänst följer arbetsförmedlingens representant upp deltagaren på arbetsplatsen cirka en gång efter påbörjad tjänst.

I intervjuer beskrivs det att projektgruppen har arbetat med kunskapsutbyte genom framför allt veckomöten. Vid mötena har projektgruppen kunnat diskutera utmaningar kring enskilda deltagare, men även diskutera vad SEd innebär i praktiken avseende till exempel metodmaterial, bemötande och förhållningssätt. Bland studiecoacherna och övrig projektpersonal finns det såväl personer som har tidigare erfarenhet av liknande metoder (IPS genom projektet Jobb på sikt) och personer som inte arbetat med liknande metoder tidigare. Medlemmar i projektgruppen berättar att veckomötena har varit värdefulla för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan det med mycket tidigare erfarenhet och de med mindre.

4.3 I SAMVERKANSKOMMUNERNA

Samverkanskommunernas resurser och organisatoriska förutsättningar skiljer sig väsentligt från hur projektet arbetat i Helsingborg. Detta har att göra med att projektets initiala ambition kopplat till samverkanskommunerna var att de skulle få del av kunskap, arbetssätt och kompetens från verksamheten i Helsingborg – snarare än att de själva skulle arbeta med deltagare utifrån SEd.

Resursmässigt har kommunerna tilldelats 20 procent av en heltidstjänst i projektet, och representerats av en kontaktperson per kommun. Det har även funnits en kommunsamordnare som utgått från Helsingborg på 100 procent. Det har varierat mellan kommunerna huruvida kontaktpersonen varit den enda personen som rapporterat timmar inom ramen för de 20 procenten, eller om flera medarbetare gjort det. Rollen som kontaktperson har innefattat såväl arbete med enskilda individer (en form av studiecoachroll), som gemensamma projektmöte med kommunsamordnaren och andra samverkanskommuner och rapportering till projektet.

Kontaktpersonerna och (de eventuellt) övriga som arbetat som studiecoacher i samverkanskommunerna inom ramen för JagKan återfinns i olika delar av kommunernas verksamheter. Till exempel har de varit handledare på sysselsättning- eller arbetsmarkandförvaltningarna, boendestödjare, SYV på vuxenutbildningen och KAA-samordnare.

Samverkanskommunerna har även erbjudits att ta del av utbildningar som anordnats i SEd inom ramen för projektet. Även avseende utbildningsinsatserna varierar det hur många från respektive kommun som tagit del av insatserna, samt om de som tagit del av insatserna, sedan arbetat med metoden i ordinarie verksamhet.

Att vissa av samverkanskommunerna ändå arbetat relativt omfattande utifrån metoden, gör att projektet har överträffat de förväntningar som fanns på samverkanskommunerna från start. Kommunsamordnartjänsten inom projektet beskrivs som mycket värdefull för framför allt stötning,

kunskapsdelning och bollplank av kontaktpersonerna i samverkanskommunerna. Att koordinatorkfunktionen har funnits uppges ha drivit på såväl samverkan, som den faktiska tillämpningen av SEd. Även samverkan och att möta andra kommuner inom ramen för projektet beskrivs som värdeskapande av kontaktpersonerna. Det har även efterfrågats att hålla fast vid det nätverk som skapats mellan samverkanskommunerna efter projektet.

Emellertid menar framför allt kommunkoordinatorn att kunskapsutbytet mellan projektet i Helsingborg och samverkanskommunerna kunde varit än mer omfattande. Det är utvärderarnas bild att det planerades för ytterligare utbyte mellan studiecoacherna i Helsingborg och samverkanskommunerna under våren 2020. Bland annat kopplat till systemkompetens, men även kring mer praktiskt metodstöd. Dessa insatser fick dock ställas in på grund av den Coronapandemi som utbröt i mars 2020.

5 IMPLEMENTERING AV ARBETSSÄTT OCH METOD

I följande kapitel diskuteras förutsättningarna för att projektets lärdomar och resultat ska bli långsiktiga och implementeras i ordinarie verksamhet efter projektslut. Kapitlet utgår från intervjuer med projektpersonal och kontaktpersoner i samverkanskommunerna, men tar även avstamp i kommunikation kring implementering mellan kommunkoordinatorn och kontaktpersoner i samverkanskommunerna, samt den workshop kring implementering WSP modererade med projektets styrgrupp under hösten 2019.

Kapitlet är uppdelat i tre avsnitt där implementering diskuteras utifrån Helsingborgs, samverkanskommunernas och övriga samverkansaktörers perspektiv. Kapitlet svarar på utvärderingsfrågan: *Hur ser förutsättningarna ut för att resultat och arbetssätt i projektet ska bli implementerade i ordinarie verksamhet?*

5.1 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR IMPLEMENTERING

Implementering avser de procedurer som används för att införa nya arbetssätt och metoder i ordinarie verksamhet och som säkerställer att metoderna används som avsett och med varaktighet. Implementeringsprocessen syftar alltså till att uppnå en bestående förändring i berörd organisation över tid.²⁰

JagKan har arbetat med stödinsatser för utsatta individer, med utanförskap, social isolering, låg aktivitetsförmåga, och i vissa fall långa tider av psykisk ohälsa bakom sig – ett sådant arbete, om det kan betraktas som framgångsrikt, bör inte stanna upp bara för att ett projekt tar slut. Om det stannar upp, kommer det med all sannolikhet riskera att drabba de individer som vid projektavslut inte hunnit nå förväntad progression inom ramen för sitt deltagande i projektet. En deltagare i JagKan uttrycker sig på följande vis kring hens farhågor inför projektavslut:

Jag har ju inte gjort någon utbildning eller arbete ännu så jag vet inte om det här har ökat mina chanser för att få jobba med det jag vill. Deltagandet har ju inte förhindrat mig att göra det, och med min coach kanske jag kan klara det. Men skulle stödet försvinna nu tror jag inte att projektet har ökat mina chanser att komma i arbete i framtiden.

WSP:s samlade erfarenheter av att utvärdera olika typer av arbetsmarknadsprojekt visar att för att det ska finnas förutsättningar att implementera projektresultat i ordinarie verksamhet krävs det såväl intresse som beslutsförmåga hos projektägaren. Om ledning och politiker saknas, eller inte är aktiva, i styrningen av ett projekt – har det ofta visat sig vara lättare att dra sig undan beslut om fortsättning och eventuell uppskalning när ett projekt närmar sig avslut. Vidare har en vanlig utmaning i projekt

---

²⁰ Socialstyrelsen (2012) *Om implementering*.

visat sig vara att de drivs av ambitiösa och drivande projektledare, som saknar stöd från projektägare och/eller en aktiv styrgrupp. På det sättet kan många projekt genomföras framgångsrikt och enligt plan, men beredskapen för att implementera, sprida och växla upp resultaten saknas.

Den vanligaste förklaringen till att projektresultat inte implementeras, trots att de visat sig vara goda och nyttiggörande för såväl individ som organisation, är extra kostnader för personella resurser, organisation och samverkan. I regel är detta dock känt redan vid projektstart, varför förberedelser och beslut om eventuella omprioriteringar av resurser hade kunnat planeras för under projektets genomförande.

I forskningen har bland annat följande framgångsfaktorer för att lyckas med användning och vidmakthållande av ett nytt arbetssätt eller metod identifierats²¹:

- Kompetens och kunskap att använda metoden rätt – kräver utbildning och handledning hos personal och ledning
- En stödjande organisation – kräver politiskt stöd och organisatoriska resurser
- Ett effektivt ledarskap – kräver tydlighet avseende vem som ska ta vilken roll i att driva arbetet vidare

5.2 IMPLEMENTERING I HELSINGBORG

I januari 2019 lämnade projektet in ett förtydligande till ESF-rådet där frågan om hur projektet var förankrat och var tänkt att implementeras utvecklades. I kompletteringen ställdes bland annat frågan om *vad* det är som är tänkt att implementeras som ett resultat av projektet. I kompletteringen framkom det att: *JagKan eftersträvar implementering i ordinarie verksamhet av metoden SEd och dess förhållningssätt som förespråkar hopp, tilltro och egenmakt. JagKans återhämtningsinriktade aktiviteter, som finns för inskrivna deltagare, ska fortlöpande utvecklas, utvärderas och implementeras vid visat behov och nytta.* I kompletteringen tydliggjordes det även att det är vuxenutbildningen inom Arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborg som ska ansvara för individen och införlivandet av metoden i ordinarie verksamhet. Införlivandet av metoden har, enligt förtydligandet, primärt varit tänkt att ske genom vuxenutbildningens elevstödsorganisation (studieteamet), som skulle ansvara för de individer som lämnar projektet och behöver fortsatt stöd.

Utvärderingen visar att implementering av metoden i ordinarie verksamhet i Helsingborg, primärt kommer att ske genom att en av projektets fyra studiecoacher kommer att arbeta vidare med metoden i vuxenutbildningens studieteam. Övrig projektpersonal, inklusive representanter från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, kommer inte arbeta vidare med SEd utan återgår till tidigare tjänster, alternativt påbörjar andra tjänster. Vidare kommer arbetet med återhämtningsinriktade aktiviteter inte implementeras i ordinarie verksamhet.

På IM-programmet på Filbornaskolan, kommer personalen att arbeta vidare med det arbetssätt, de genom sitt deltagande i projektet, fått bekräftat till stor del liknar SEd. Sådär uttrycker sig projektets kontaktperson på Filbornaskolan kring arbetet framåt:

Vi fortsätter tålmodigt med den metod vi tror på. Snarlik, om inte identisk med SEd. Inga förändringar från skolans håll även om projektet avslutas efter sommaren. Det är snarare tvärtom, att det stärker vårt arbete att ha varit med och fått belyst att det vi gör är rätt.

Som beskrivits i avsnitt 4.2 bedöms det inte finnas förutsättningar på plats för att de samverkansstrukturer som byggts upp med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom ramen för projektet ska leva kvar efter projektavslut. Som framgår i avsnitt 3.2.5 är samverkan kring framför allt individens finansiering en förutsättning för metodens framgång.

---

²¹ Socialstyrelsen (2012) *Om implementering*.

Det är utvärderarnas bild att projektets implementering kan betraktas som begränsad i sin omfattning. Denna bedömning görs primärt utifrån att projektet startade utifrån ett identifierat behov av att utöka kommunens stöd till och i studier för personer med psykisk ohälsa i Helsingborg, samt att ambitionen var att (under förutsättningar att projektet visade på goda resultat) implementera SEd och dess förhållningssätt, samt återhämtningsinriktade aktiviteter, i ordinarie verksamhet. Vidare är det utvärderarnas bild att det vid projektstart, samt under projektets genomförande, kommunicerats en ambition till EFS-rådet att implementera metoden i större omfattning än vad som nu blir fallet. Detta har dels framkommit i förtydliganden till ESF-rådet, dels under den implementeringsworkshop som genomfördes med projektets styrgrupp under hösten 2019. Under workshopen diskuterades bland annat möjligheterna att hitta fortsatta och hållbara samverkanslösningar med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, samt att arbeta för långsiktiga organisatoriska lösningar i Helsingborg.

Det är utvärderarnas bild att endast en av de tre framgångsfaktorer för en lyckad implementering som presenteras i avsnitt 5.1 har funnits på plats i JagKan-projektet; nämligen kompetens och kunskap att använda metoden rätt. Såväl en stödjande organisation som ett effektivt ledarskap bedöms däremot ha saknats. I intervjuer uppges förklaringar till den begränsade implementeringen av projektets arbetssätt och lärdomar i Helsingborg framför allt vara:

- Bristande ägarskap och intresse för projektet – bland annat på grund av återkommande byte av representant från projektägaren i projektets styrgrupp
- En för stor styrgrupp som lett till bristande kontinuitet och möjlighet till konkreta strategiska diskussioner kring projektets implementering i Helsingborg

5.3 IMPLEMENTERING I SAMVERKANSKOMMUNERNA

Samverkanskommunernas behov av att delta i projektet sammanfattades i utvärderarnas delrapport 1 på följande vis:

- Identifiera relevanta aktörer inom de respektive förvaltningarna som behöver samverka kring målgruppen
- Öka kunskapen kring och testa metodiken i Supported Education i kommunen
- Öka kunskaperna om hur olika förvaltningar inom kommunen arbetar med målgruppen
- Öka den lokala samverkan och samverkansstrukturer runt personer med psykisk ohälsa i syftet att få fler ur målgruppen att klara sina studier

Samverkanskommunernas arbete, som byggt på att testa metoden i ordinarie verksamhet, har beskrivits som en möjlig framgångsfaktor för en uthållighet i arbetet med metoden. Till skillnad från Helsingborg, har genomförandet i samverkanskommunerna inte lett till att det byggts upp en separat projektorganisation –arbetet med SEd har i stället till stor del har fått ske inom ramen för ordinarie verksamhet.

Utvärderingen visar att samverkanskommunerna, trots begränsade resurser i projektet, har uppnått ökad kunskap kring SEd och även haft möjlighet att testa metoden i liten skala. Som beskrivet i kapitel 4.3 uppges ett antal kommuner också att projektet lett till förbättrad förvaltningsövergripande samverkan och förståelse kring målgruppen. Samtliga kommuner uppges att deras arbete med SEd kommer att fortsätta efter projektslut, men inom olika verksamheter och i olika omfattning. I Tabell 2 sammanfattas kortfattat utvärderarnas bild av hur kommunerna, vid tiden för utvärderingen, avser fortsätta arbeta med SEd.

Tabell 2 Implementering i samverkanskommunerna.

Kommun	Implementeringens omfattning
--------	------------------------------

<i>Ängelholm</i>	<p>De coacher som tagit del av utbildning genom projektet, och är intresserade av att arbeta vidare med metoden, ska hålla en workshop för att friska upp kunskaper och ta ett omtag kring arbetet framåt.</p> <p>Vuxenutbildningen kommer bli den sammanhållande länken för det fortsatta arbetet med SEd i Ängelholm. En person på vuxenutbildningen kommer vara ansvarig för att ta emot personer med behov av stöd genom SEd, och slussa vidare dessa till lämplig coach inom t.ex. Spiran och Jobb Ängelholm.</p> <p>Kommunen planerar söka stöd för ytterligare utbildningsinsatser i SEd framåt.</p>
<i>Båstad</i>	<p>En av medarbetarna på AME som tagit del av utbildning genom projektet kommer fungera som kontaktperson för personer som är i behov av stöd genom SEd, samt kunna erbjuda stöd genom SEd. SYV på vuxenutbildningen (som också tagit del av utbildning genom projektet) kommer fortsätta informera om att stödet finns och kunna slussa vidare personer i behov av stöd till kontaktperson på AME.</p> <p>Intresse finns av fortsatta utbildningsinsatser.</p>
<i>Svalöv</i>	<p>Arbetsmetoden kommer delvis implementeras genom att kontaktpersonen i projektet (KAA-samordnare) kommer arbeta vidare med metoden och verktygen i den mån verksamheten resursmässigt tillåter. SEd blir ett "ytterligare verktyg i verktyglådan".</p>
<i>Åstorp</i>	<p>Metoden kommer att ingå i AME:s ordinarie arbetsuppgifter för de som har tagit del av utbildning inom ramen för projektet. Samlokalisering med Vuxenutbildningen kan innebära ökade möjligheter för användning. SEd blir ett "ytterligare verktyg i verktyglådan".</p>
<i>Bjuv</i>	<p>SEd och IPS kommer implementeras i kommunens nya arbetssätt och organisation (skett en omorganisation i kommunen under våren 2020). Chefen på arbetsmarknadsenheten (tillika styrgruppsrepresentant i projektet) menar att det är JagKan som fått upp kommunens stora intresse för att arbeta med SEd. Kommunen har tecknat avtal med Camilla Bogarve som ska utbilda all berörd personal. Kommunen uppger att de genom projektet insett att de måste lägga fokus på grundprinciperna och arbetar vid tiden för utvärderingen för att hitta en gemensam bas för att bedöma beredskap och parallella samordnade insatser.</p>
<i>Höganäs</i>	<p>I Höganäs kommer man fortsätta arbeta med metoden SEd på Utvecklingscentrum i kommunens öppna verksamhet och i Vuxenutbildningen där SYV kan använda metoden i vägledningssamtal inom sitt uppdrag. Vid behov kan t.ex. SIP användas för att säkerställa att stödet individen behöver finns under studierna.</p> <p>Utvecklingscentrum och Vuxenutbildningen ligger organisatoriskt under Näringslivsavdelningen och har samma chef. Under projektet har man valt att utbilda brett på olika förvaltningar för att sprida kunskap om metoden och underlätta samarbete då individen har stödbehov i flera förvaltningar.</p>

Samverkanskommunerna har inte haft resurser i projektet att arbeta med, och testa, SEd lika metodtroget som studiecoacherna i Helsingborg. Det är därför osäkert vad en implementering i samverkanskommunerna faktiskt innebär avseende användning av metoden och vilka resultat som är rimliga att förvänta sig hos individer som tar del av det framtida stödet. Utvärderingen indikerar att förväntade resultat kommer att variera beroende på hur ambitiös och omfattande implementering kommunerna väljer att genomföra.

6 SLUTSATSER

I följande kapitel presenteras WSP:s slutsatser från utvärderingen av projektet JagKan. I slutsatserna besvaras utvärderingens övergripande frågeställningar:

1. Har projektet uppnått uppsatta mål?
2. Har projektet organiserats och genomförts på ett sätt som drivit projektet mot målen?
3. Har projektet arbetat med metoden Supported Education på ett sätt som skapat förutsättningar att testa och utvärdera metoden hos medverkande aktörer?
4. Är metoden Supported Education en fungerande metod utifrån projektets målgrupp och mål?
5. Hur har projektet inkluderat horisontella principer i projektgenomförandet?
6. Hur ser förutsättningarna ut för att resultat och arbetssätt i projektet ska bli implementerade i ordinarie verksamhet?

6.1 PROJEKTET NÅR FLERTALET MÅL

Projektet har utgått från följande fyra projektmål:

1. Projektet ska, genom att arbeta med metoden SEd, bidra till att deltagarna, utifrån ett framtidsfokus, ska uppleva ägarskap över sin egen process, vara i ett sammanhang och bidra till sin egen utveckling
2. Projektet ska, genom att arbeta med metoden SEd, bidra till att skapa likvärdiga möjligheter och öka tillgängligheten för deltagarna att komma ut i arbete via studier utifrån behov och förutsättningar
3. Projektet ska bidra till att öka tillgängligheten och främja lika möjligheter utifrån målgruppens behov och förutsättningar att komma ut i arbete eller studier oberoende av kön
4. Projektet ska bidra till att utveckla den strategiska och operativa samverkan kring psykisk ohälsa mellan projektets samverkansparter utifrån målgruppens behov

Sammantaget visar utvärderingen att projektet, når flertalet av sina fyra projektmål. Nedan sammanfattas utvärderarnas bedömning av måluppfyllelsen för respektive delmål.

6.1.1 *Projektmål 1*

Utvärderingen visar att projektmål 1 har uppfyllts. Projektdeltagarna har fått en förstärkt självkänsla och bibehållen motivation genom projektet. Studiecoacherna i projektet kan, på ett konkret sätt, beskriva hur deltagarnas självkänsla och motivation utvecklats under tiden i projektet. Även i deltagarintervjuerna och deltagarenkät framgår det tydligt att projektet resulterat i ökad självkänsla och motivation. Samtliga deltagare beskriver, genom olika formuleringar, att de mår bättre och känner sig starkare som en följd av sitt deltagande i projektet. De har insett att de klarar av mer än de förut trott, vilket lett till stegförflyttningar mot studier eller arbete.

6.1.2 *Projektmål 2*

Utvärderingen visar att projektmål 2 delvis uppnåtts. Framför allt har projektet, genom att arbeta metodtroget med SEd, bidragit till att öka tillgängligheten till studier för deltagarna. Projektet uppnår i det närmaste sitt deltagarmål om 115 deltagare i Helsingborg (projektet har nått ut till totalt 114 deltagare), och når med god marginal målet om att 30 procent av deltagarna ska påbörja studier. Dock uppnås inte målet om att 20 procent av deltagarna skulle komma ut i arbete som en följd av projektet.

Att det initialt satta målet om att nå ut till 150 deltagare fick justeras ned till 115 under våren 2020 menar utvärderarna primärt beror en otydlighet kring projektets syfte och genomförande inledningsvis, vilket försenade arbetet med att marknadsföra projektet och rekrytera deltagare. En ytterligare hindrande faktor för deltagarrekrutering har varit att EU:s stadsstödreger har omöjliggjort för projektet att rekrytera deltagare som uppstår CSN-stöd, vilket gjort att projektet inte kunnat rekrytera in personer som är intresserade av en CSN-berättigad utbildning.

Även om projektet inte uppnått målet om att 20 procent av deltagarna ska komma ut i arbete som en följd av projektet, tyder utvärderingen på att JagKan har ökat möjligheten att komma ut i arbete via

studier för flera av deltagarna som deltagit i och/eller fullföljt studier genom projektet. Projektet har till exempel stöttat flera deltagare i att fullfölja en gymnasieutbildning. Även om inte utbildningen har lett direkt till arbete är det välkänt att risken att hamna utanför arbetsmarknaden minskar betydligt med en fullföljd gymnasieutbildning. Huruvida detta faktiskt är gällande för deltagarna i JagKan är inte möjligt att följa upp inom ramen för projektet.

Samtidigt överträffas målet om att 30 procent av deltagarna ska påbörja studier. Utvärderarna menar att detta mål kunde satts högre givet projektets studiefokuserade inriktning och metod. Vidare visar utvärderingen att projektet har erbjudit utbud av fritidsaktiviteter till deltagarna, och att såväl deltagare som studiecoacher tycker att ett sådant stöd är viktigt för individens återhämtning. Däremot visar utvärderingen att det faktiska intresset för hälsoaktiviteterna bland deltagare, varit relativt svagt.

6.1.3 Projektmål 3

Såväl utvärderingen som tidigare studier och forskning visar att samverkan med berörda myndigheter är centralt för att lyckas med SEd. Framför allt handlar det om att möjliggöra en hållbar studiesituation och finansiering av studierna för deltagaren.

Sammantaget visar utvärderingen att projektmål 4 delvis har uppnåtts genom att projektet lyckats relativt väl med att testa och tillämpa den operativa samverkan inom ramen för projektverksamheten - framför allt i Helsingborg. Däremot har målet om att förstärka samverkansmodeller med samverkanspartners, inte uppnåtts. Utvärderarna menar att det är mycket svårt för ett projekt likande JagKan att få den typen av samverkansmodeller som omnämns i projektets mål att bli hållbara på längre sikt. Ett projekt som bedrivs på kommunnivå kan synliggöra behov av samverkan och testa nya samverkansstrukturer inom ramen för ett projekt. Men för att dessa ska bli bestående efter ett projekt avslutas krävs i regel att respektive samverkansaktör förändrar sina arbetsätt och uppdrag, vilket i sin tur kräver beslut på ledningsnivå i respektive organisation. Den typen av mandat har inte funnits representerat i projektet.

6.1.4 Projektmål 4

Utvärderingen visar att projektet har arbetat utifrån målgruppens behov och förutsättningar, men att frågan kring jämställdhet och icke-diskriminering inte betraktas som avgörande för att nå framgång i projektet. Diskussioner och aktiviteter kring de horisontella principerna kom igång först under projektets andra hälft. Under projektets sista år har man ägnat sig åt utbildning, kompetensutveckling och fortbildning kring normkritik och intersektionalitet i projektgruppen. Dock lyfter flera intervjupersoner att dessa värderingar och perspektiv finns inbyggda i SEd, och att jämställdhet och likabehandling säkerställs utan att arbeta med frågorna separat.

Utifrån erfarenheter från forskningen är det utvärderarnas sammantagna bild att ett mer aktivt och medvetet arbete kring de horisontella principerna hade kunnat bidra till att säkerställa att olika grupper i projektet gynnas än mer likvärdigt av stödet som erbjudits deltagarna. Forskningen visar att det krävs aktivt arbete för att motverka den jämställdhetsproblematik som finns på arbetsmarknaden. Att kön och härkomst påverkar på vilket sätt en individ bemöts av omgivningen kopplat till arbete och utbildning har konstaterats i flertalet forskningsstudier och andra rapporter. Utvärderarna menar därför att det finns möjliga problem i att anta att ett arbete utifrån SEd säkerställer likabehandling, eftersom problematiken är strukturell.

6.2 JAGKAN I HELSINGBORG HAR FULLT UT TESTAT METODEN SUPPORTED EDUCATION...

Utvärderingen visar att man i Helsingborg har arbetat metodtroget utifrån forskning kring SEd. Det innebär bland annat att arbetet utgått från de mallar och verktyg som blivit tillgängliga genom de

utbildningsinsatser som erbjudits inom ramen för projektet, och att de grundläggande principerna för metoden har varit styrande i stödets utformning. Utvärderingen visar också att nästan samtliga framgångsfaktorer som identifierats i WSP:s forskningssammanställning kring SEd, återfinns i hur JagKan har arbetat med metoden.

Framför allt visar utvärderingen att projektet har lyckats väl med att stödja deltagarna i att möjliggöra en vardag med studier – genom att till exempel tillgängliggöra studieplatser och stötta i utformning av studieplaner. Projektet har också lyckats väl med att tillgängliggöra redan existerande stödformer och möjliggöra finansiering av studier genom tät samverkan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Det som ändå utmärker sig mest i utvärderingen är de relationer som skapats mellan studiecoacherna och deltagarna. Deltagarna beskriver att studiecoachen haft mycket stor betydelse för såväl deras återhämtning och välmående som deras motivation och självkänsla. Framför allt betonas studiecoachernas flexibilitet, tro på individen och fokus på "det friska" som särskilt viktigt för deltagarna.

Just betydelsen av relationen mellan deltagaren och studiecoachen indikerar att det inte räcker att "endast" arbeta metodtroget för att lyckas med SEd. De personliga egenskaperna hos de som utövar metoden har mycket stor betydelse. Utvärderingen visar att bland annat följande egenskaper är viktiga att besitta för att arbeta framgångsrikt med metoden:

- Förståelse för återhämtningsperspektivet
- Förståelse för att inte metoden inte handlar om att bedöma individens arbetsförmåga eller möjlighet att studera
- Flexibilitet och prestigelöshet
- Systemkompetens (man måste till exempel kunna hitta sätt att lösa frågor kring ekonomi med AF och FK)

6.3 ...MEDAN SAMVERKANSKOMMUNERNA HAR FÅTT ÖKAD KUNSKAP OM HUR METODEN KAN ANVÄNDAS, OCH TESTAT DEN I MINDRE SKALA

Helsingborg och samverkanskommunernas förutsättningar att arbeta med SEd har sett olika ut i projektets genomförande. Detta beror framför allt på samverkanskommunernas begränsade resurser i projektet, och ligger i linje med de avsikter och intentioner som formulerades i projektets inledande skede. De flesta samverkanskommuners avsikt med att delta i projektet var att få mer kunskap om metoden och addera ytterligare "ett verktyg i verktygslådan" för att arbeta med målgruppen.

Utvärderingen visar att samverkanskommunerna, framför allt genom att ta del av projektets utbildningar och metodmaterial, har fått mer kunskap om SEd. Men också att flera kommuner har testat metoden på deltagare, och i några fall i högre utsträckning än vad som kunde förväntas.

Samtidigt beskriver flera kontaktpersoner att det varit utmanande att både arbeta praktiskt med metoden, delta på kunskaps- och erfarenhetsutbyte med de andra kommunerna, delta i utbildningsinsatserna och försöka arbeta för att få till strategisk samverkan inom ramen för de 20 procent de haft i projektet. För att ändå möjliggöra ett framgångsrikt arbete, som lett till lärande för samtliga kommuner, har kommunsamordnaren i projektet haft en helt avgörande roll.

6.4 SÅVÄL PROJEKTETS RESULTAT SOM TIDIGARE FORSKNING TYDER PÅ ATT METODEN FUNGERAR

Tidigare studier visar att insatser där man använder SEd tenderar att organiseras "from the ground up", vilket innebär att stödet utformas utifrån lokala behov och resurser. Forskare menar att denna

anpassning av SEd gör det svårt att på ett systematiskt sätt bedöma de generella effekterna av den faktiska metoden.²²

Även om viss anpassning av metodmaterial skett i JagKan, visar utvärderingen att JagKan i Helsingborg har arbetat utifrån metodens grundprinciper och utgått från den forskning som finns tillgänglig kring framgångsfaktorer och utmaningar. Samtidigt visar utvärderingen att projektet har lett till att totalt 46 procent av deltagarna har skrivits ut mot studier alternativt avslutat studier i samband med att de skrivits ut ur projektet, och att 16 procent av deltagarna skrivits ut mot arbete eller praktik. Såväl deltagarenkäten, som intervjuer med deltagare, visar vidare att deltagarna mår bättre, upplever sig vara mer motiverade och tror mer på sig själva vid utskrivning ur projektet jämfört med när de skrevs in.

Detta sammantaget gör att projektet kan sägas indikera att SEd är en framgångsrik metod för såväl återhämtning från psykisk ohälsa, som för genomförande av studier och stegförflyttning mot arbetsmarknaden, för projektets målgrupp.

6.5 INLEDANDE ORGANISATORISKA UTMANINGAR LEDDE TILL FÖRDRÖJNING I PROJEKTETS UPPSTART

WSP:s samlade utvärderingsinsatser visar att JagKan dragits med organisatoriska utmaningar som till viss del har påverkat projektets utfall. Framför allt har det handlat om inledande otydlighet i projektorganisationen och projektlogiken, som bland annat ledde till försenat arbete med deltagarrekrutering. Utvärderingen visar att såväl projektets logik som dess organisation har tydliggjort under projektets gång, vilket också lett till ett mer effektivt arbete i projektgruppen. Det är utvärderarnas bild att denna positiva utveckling främst möjliggjordes genom att man tog tillvara på den kompetens som redan fanns i organisationen kring såväl SEd som IPS. Framför allt genom den nya projektledaren och tre studiecoacher. Om denna kompetens hade funnits i projektet, alternativt nära kopplat till projektet, från början – är det utvärderarnas bedömning att flera av de inledande utmaningarna hade kunnat undvikas.

En ytterligare utmaning i projektets organisation har varit styrgruppens storlek. Det är utvärderarnas bedömning att bristande kontinuitet, som delvis berott på svårigheten att samla en så pass stor grupp till regelbundna möten, bidragit till att begränsa nyttan projektledningen haft av styrgruppen i projektet. Även återkommande byte av styrgruppsordförande bedöms starkt ha bidragit till bristande kontinuitet i projektets styrning.

6.6 EFTER INLEDANDE UTMANINGAR HAR DEN OPERATIVA DRIFTEN OCH SAMVERKAN FUNGERAT VÄL

Utvärderingen visar som redan nämnt att projektarbetet har fungerat bättre och bättre under projektets gång. Det har funnits ett värdefullt kunskapsutbyte i projektgruppen som bidragit till projektets kvalitet och utveckling. Framför allt kring SEd:s framgångsfaktorer och vikten av studiecoachernas förhållningssätt. Utvärderingen visar vidare att den nära samverkan mellan projektet, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har bidragit till stort mervärde i projektet – framför allt avseende möjliggörandet av deltagarnas finansiering av sina studier, men även kopplat till Arbetsförmedlingens möjlighet att coacha deltagare mot arbete.

Utvärderingen visar att det varit en framgångsfaktor för samverkanskommunerna att flera av dem testat metoden i relativt stor omfattning, givet de begränsade resurser de haft att tillgå. Det varierar

---

²² Lövgren, Veronica, Helene Hillborg, Ulrika Bejerholm, and David Rosenberg (2020). "Supported Education in a Swedish Context – Opportunities and Challenges for Developing Career-Oriented Support for Young Adults with Mental Health Problems". *Scandinavian Journal of Disability Research*, 22(1), pp. 1–11.

dock mellan samverkanskommunerna hur mycket ordinarie resurser de valt att lägga på att testa SEd under projektet, vilket också påverkat utfallet i de olika kommunerna. Utvärderingen visar vidare att kommunsamordnaren och samarbetet kommunerna emellan har varit en viktig framgångsfaktor för den nytta samverkanskommunerna haft av deltagandet i projektet.

6.7 GODA RESULTAT SKAPAR INTE TILLRÄCKLIGA INCITAMENT FÖR IMPLEMENTERING

Trots förhållandevis höga ambitioner kopplade till implementering av SEd i Helsingborg vid projektstart, visar utvärderingen att implementering kommer ske i relativt begränsad omfattning genom att en av studiecoacherna arbetar vidare med SEd inom studieteamet.

I samverkanskommunerna finns det dock exempel på relativt omfattande implementering av de metoder och arbetssätt som testats inom ramen för projektet. Ett sådant exempel är Bjuvs kommun där erfarenheter och resultaten från projektet har lett till att SEd och IPS kommer implementeras i kommunens nya arbetssätt och organisation kring målgruppen. Ett annat exempel är Ängelholms kommun som planerar att arbeta vidare med SEd genom de coacher som utbildats och deltagit i projektet. I både Bjuv och Ängelholm planeras det vidare för ytterligare kompetensutvecklingsinsatser kopplat till metoden.

Det är utvärderarnas bild att goda resultat för deltagande individer i Helsingborg inte varit tillräckliga incitament för en bredare implementering av SEd i ordinarie verksamhet, trots att *visat behov och nytta* var de förutsättningar som beskrevs skulle finnas på plats för implementering i projektansökan. Snarare visar utvärderingen att det är ett aktivt ägarskap och god förankring på ledningsnivå från start som skapar förutsättningar för implementering av ett utvecklingsarbete liknande det som skett inom ramen för JagKan.

BILAGA 1 – MATERIALINSAMLING

Semistrukturerade djupintervjuer med coacher, kontaktpersoner, projektledning och styrgruppsrepresentanter

WSP har inom ramen för slututvärderingen genomfört semistrukturerade djupintervjuer med såväl coacher och projektledning, som styrgruppsrepresentanter och kontaktpersoner i samverkanskommuner. Intervjuer har genomförts med projektgruppen, som består av coacher i Helsingborg stad, projektledare, kommunsamordnare och hälsokoordinator. Därtill har kontaktpersoner i fem samverkanskommuner intervjuats, samt styrgruppsrepresentanter från två av samverkanskommunerna. Kontaktpersoner på Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Filbornaskolan har också intervjuats. Samtliga intervjuer har genomförts per telefon och varit utformades för att besvara utvärderingens frågeställningar. Intervjuerna har dock varit semistrukturerade i sin karaktär och vid behov anpassats, utvecklats och lämnat utrymme för egna reflektioner hos intervjupersonerna.

Semistrukturerade intervjuer med deltagare

Sju deltagare och en tidigare deltagare har intervjuats inom ramen för slututvärderingen. WSP träffade fem deltagare på plats i Helsingborg och genomförde, på önskemål från deltagarna själva, två intervjuer över telefon. Intervjuerna har utgått från utvärderingens frågeställningar, men varit semistrukturerade i sin karaktär och vid behov anpassats, utvecklats och lämnat utrymme för egna reflektioner hos intervjupersonerna.

Deltagarenkät

Inom ramen för utvärderingsuppdraget har WSP genomfört en enkätundersökning bland projektets deltagare. Enkäten bygger på att deltagarna svarar på en inledande enkät ett par veckor in i projektet och en uppföljande enkät i samband med att deltagaren skrivs ut ur projektet. På så vis har enkäten varit tänkt att möjliggöra en kvalitativ mätning av deltagarnas stegförflyttning under projektiden.

I den såväl den inledande som den uppföljande enkäten ombeds deltagarna uppskatta var de befinner sig inom fyra olika kategorier där projektet vill bidra till utveckling för deltagarna. Kategorierna är hälsa, arbetsmarknad, demokrati och delaktighet samt självkänsla och egenmakt. Enkätfrågorna är formulerade så att deltagaren får skatta sig själva, på en skala 1–6, utifrån ett specifikt påstående kopplat till de olika kategorierna. 1 indikerar att deltagaren inte alls håller med om påståendet och 6 att deltagaren håller med om påståendet i mycket hög grad.

Forskningssammanställning

Utifrån WSP:s uppdrag och slututvärderingens frågeställningar bedömdes det som lämpligt att göra en utblick över vad forskningen säger om SEd-metodens resultat och stringens. En forskningssammanställning har därför genomförts inom ramen för slututvärderingen och bilagts denna rapport (bilaga 3). I sammanställningen beskrivs ett antal studier som diskuterar resultaten av SEd på samhällsnivå och individnivå. Därtill sammanställs ett antal framgångsfaktorer i arbetet med SEd framkommit i forskningsstudier. Följande tre frågeställningar besvaras i forskningssammanställningen:

- Vilka resultat kan Supported Education leda till på individuell nivå?
- Vilka resultat kan Supported Education leda till på samhällsnivå?
- Vilka är framgångsfaktorerna för användning av Supported Education?

BILAGA 2 – ENKÄTSVAR

Inom ramen för utvärderingsuppdraget har WSP genomfört en enkätundersökning bland projektets deltagare. Enkäten har byggts på att deltagarna svarar på en inledande enkät två-tre veckor in i projektet och en uppföljande enkät i samband med att deltagaren skrivs ut ur projektet. På så vis har enkäten möjliggjort en kvalitativ mätning av deltagarnas samlade stegförflyttning under projektiden.

I såväl den inledande som den uppföljande enkäten har deltagarna ombetts uppskatta var de befinner sig inom fyra olika kategorier där projektet velat bidra till utveckling för deltagarna. Kategorierna har varit:

- Hälsa
- Studier- och jobbmöjligheter
- Demokrati och delaktighet
- Självkänsla och egenmakt

Enkätfrågorna har varit formulerade så att deltagaren får skatta sig själva på en skala 1–6, utifrån ett specifikt påstående kopplat till de olika kategorierna. 1 indikerar att deltagaren inte alls håller med om påståendet och 6 att deltagaren håller med om påståendet i mycket hög grad. I enkätredovisningen presenteras medelvärden för svaren på påståendena i start- respektive slutenkäten.

Det är totalt 50 personer som svarat på startenkäten och 45 personer som svarat på slutenkäten. Detta motsvarar en svarsfrekvens på 44 respektive 39 procent.

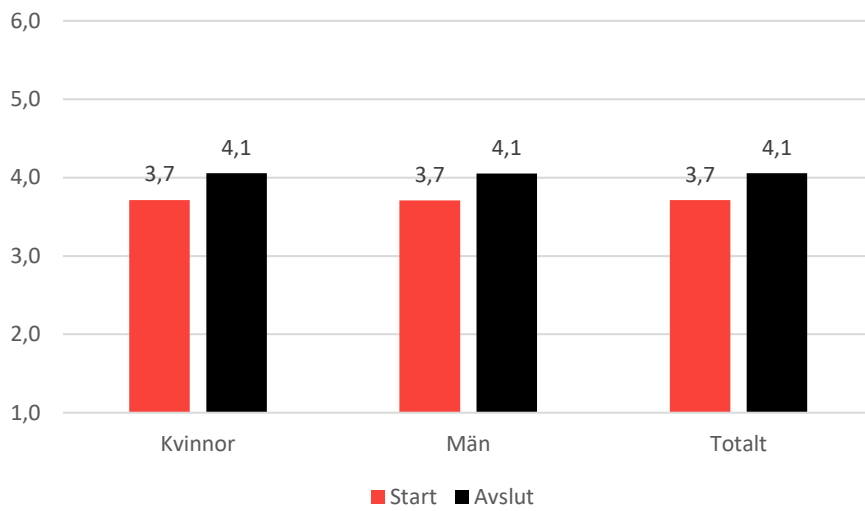
Tabell 3 antal svarande på start- respektive slutenkät.

Kön	Start	Avslut
Kvinna	24	16
Annat	2	4
Man	23	19
Vill inte svara/inget svar	1	4
Totalt	50	45

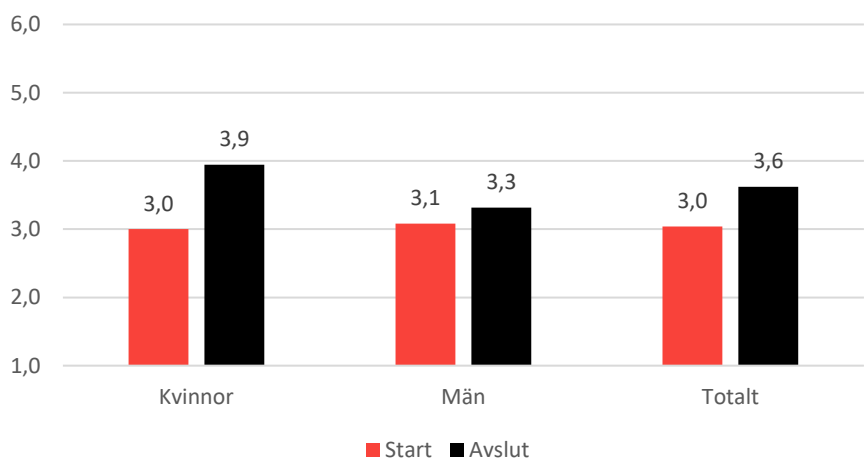
Totalt har Könsfördelningen bland de svarande är jämn mellan män och kvinnor. Ett par personer definierar sig varken som man eller kvinna. Eftersom det rör sig om få personer behöver de slås ihop med en annan kategori för att garantera anonymitet. Därför inkluderas de i kategorin "kvinna" i redovisningen av svaren. Anledningen till att personer som inte definierar sig enligt en tvåkönsnorm slås ihop med kategorin kvinna är att det utifrån ett maktordningsperspektiv, där man utgör normen i samhället, finns anledning att dela in kategorierna efter de som utgör normen, och de som inte gör det. Det bör dock noteras att kvinnor är inkluderande i ett tvåkönsnormativt perspektiv i förhållande till personer som inte definierar sig som kvinna eller man.

HÄLSA

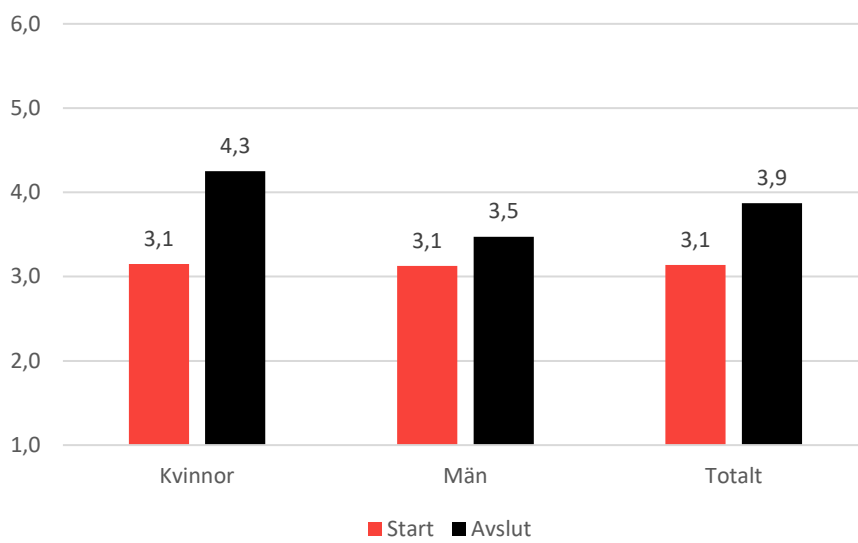
Figur 4: Jag mår i allmänhet bra fysiskt (medelvärde)

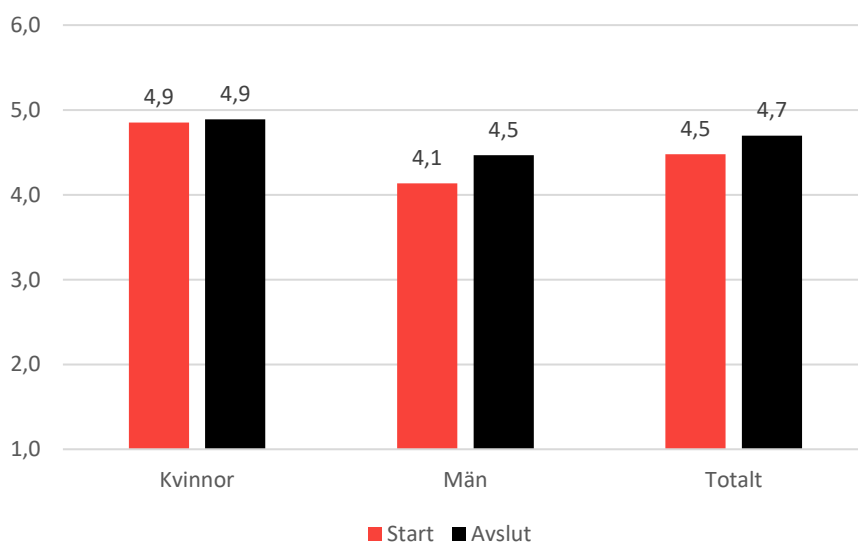
Figur 5: Jag mår i allmänhet bra psykiskt (medelvärde)

Figur 6: Jag känner att min vardag känns meningsfull (medelvärde)

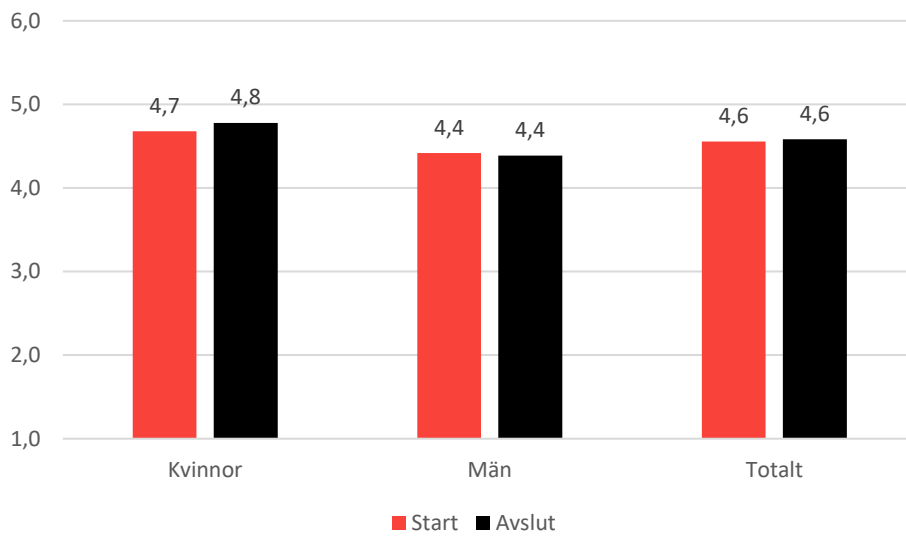

Figur 7: Jag känner att planeringen för att nå mina studiemål är upplagd på ett sätt som får mig att må bra (medelvärde)

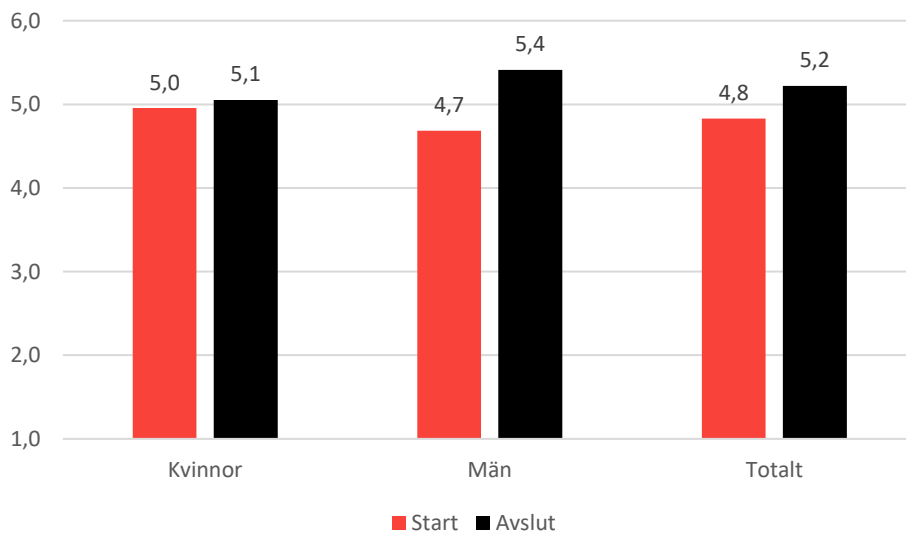

STUDIER OCH JOBBMÖJLIGHETER

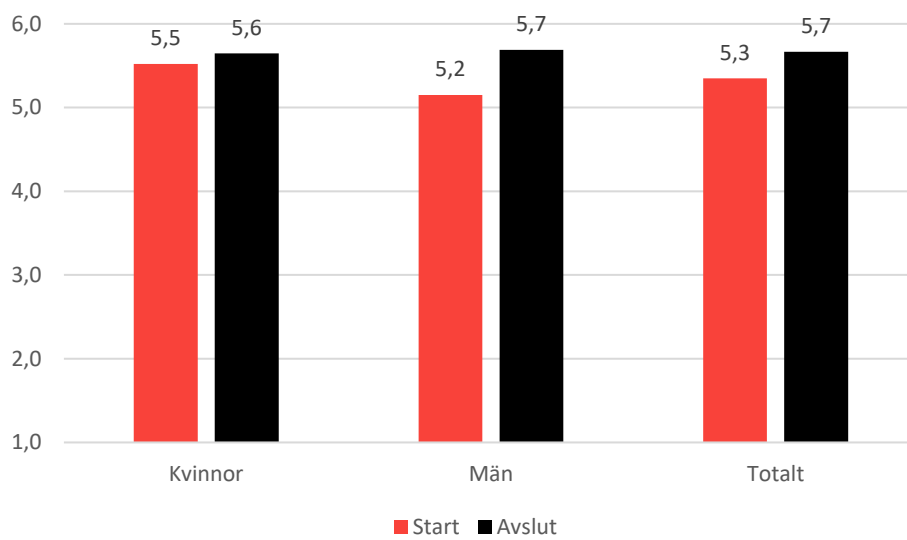
Figur 8: Jag är motiverad att studera

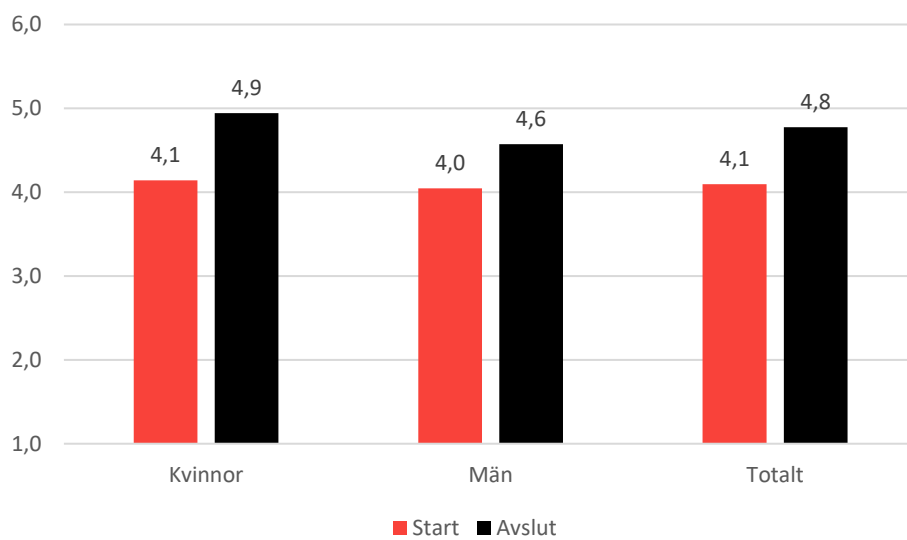
Figur 9: Jag känner att jag får den hjälp jag behöver för att nå mina studiemål (medelvärde)

Figur 10: Medel av Jag får så mycket tid med min coach som jag behöver (medelvärde)

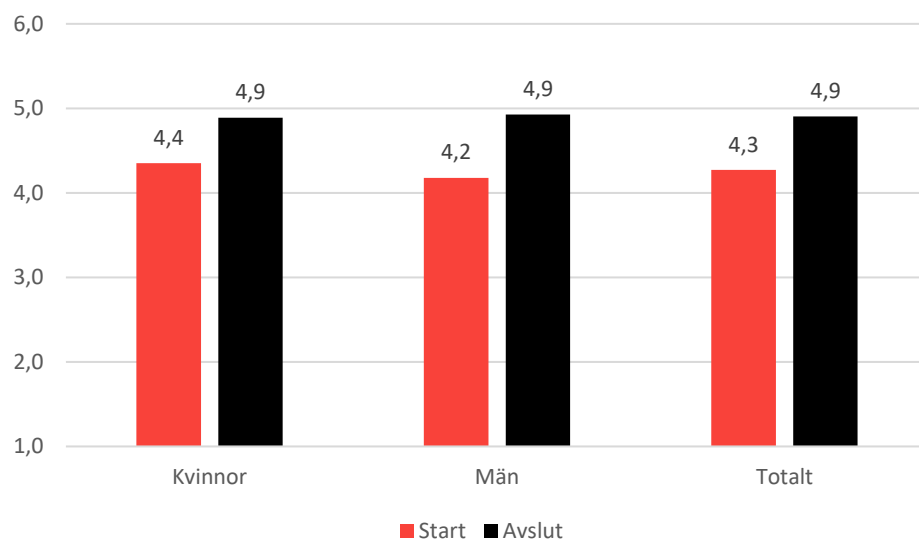

Figur 11: Jag har fungerande strategier för att genomföra studierna med godkänt resultat (medelvärde)

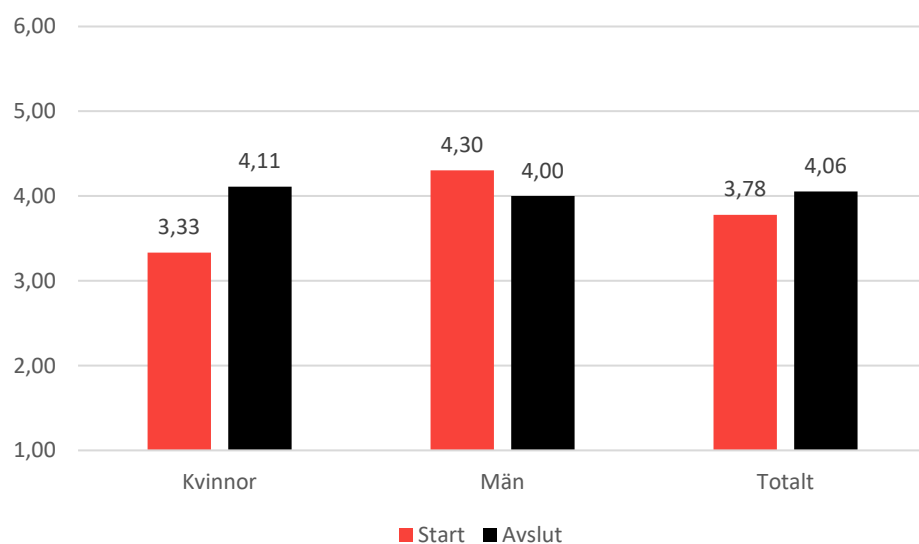

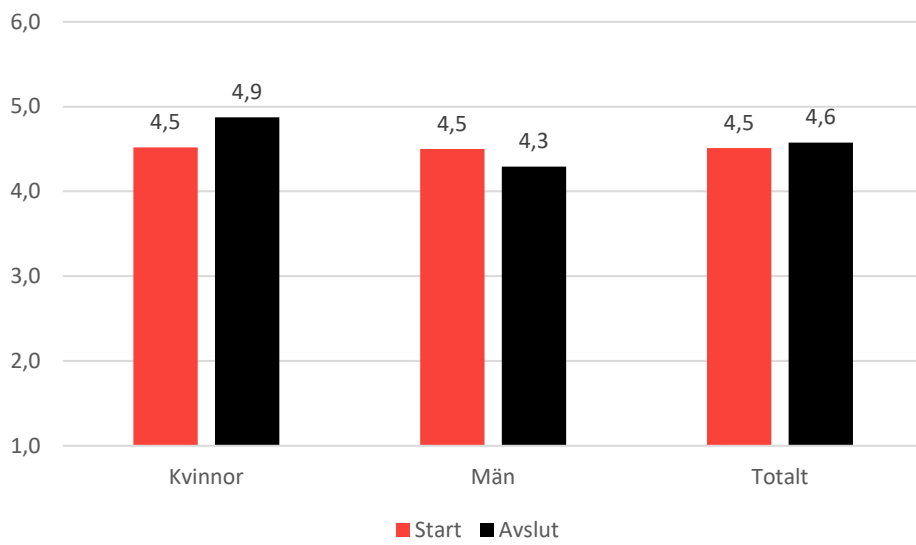
Figur 12: Jag har fått de anpassningar och/eller hjälpmedel som jag behöver för att nå mina kunskapsmål (medelvärde)

Figur 13: Jag vet vad jag vill arbeta med/arbete med efter studierna (medelvärde)

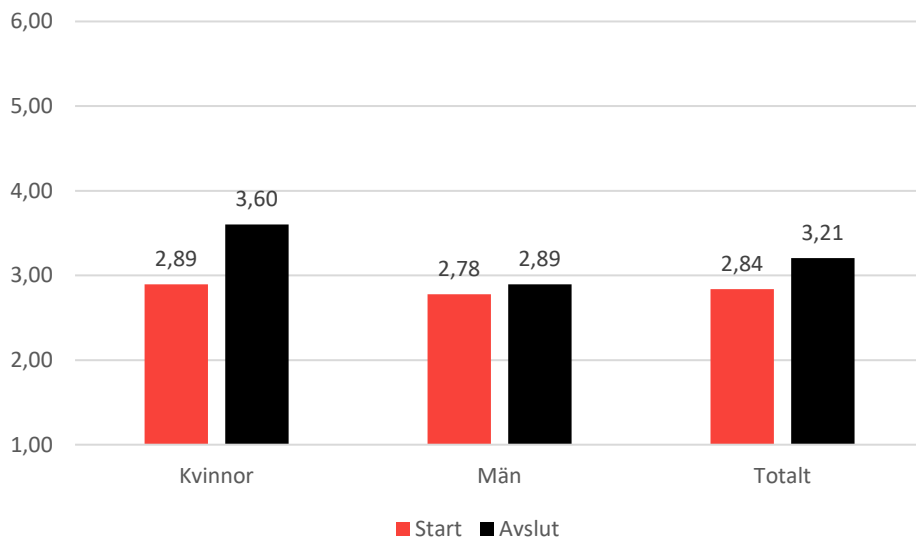

Figur 14: Jag tror att jag efter studierna kommer att ha stora möjligheter till att få ett jobb (medelvärde)

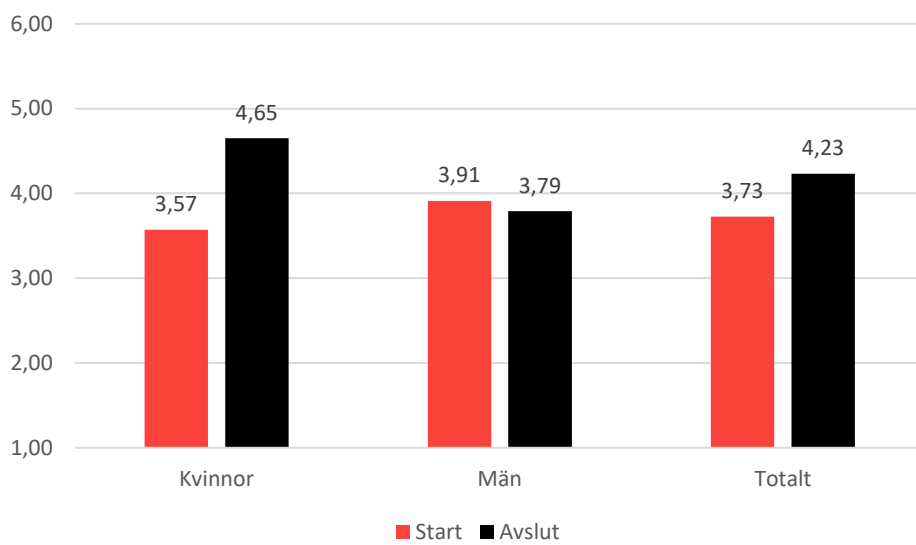

DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET

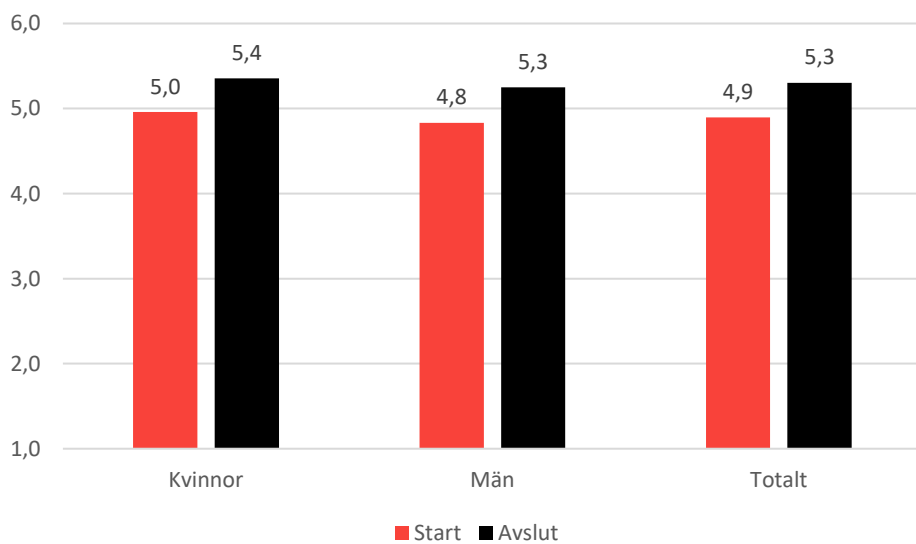
Figur 15: Jag har deltagit i de aktiviteter som projektet JagKan har erbjudit (medelvärde)

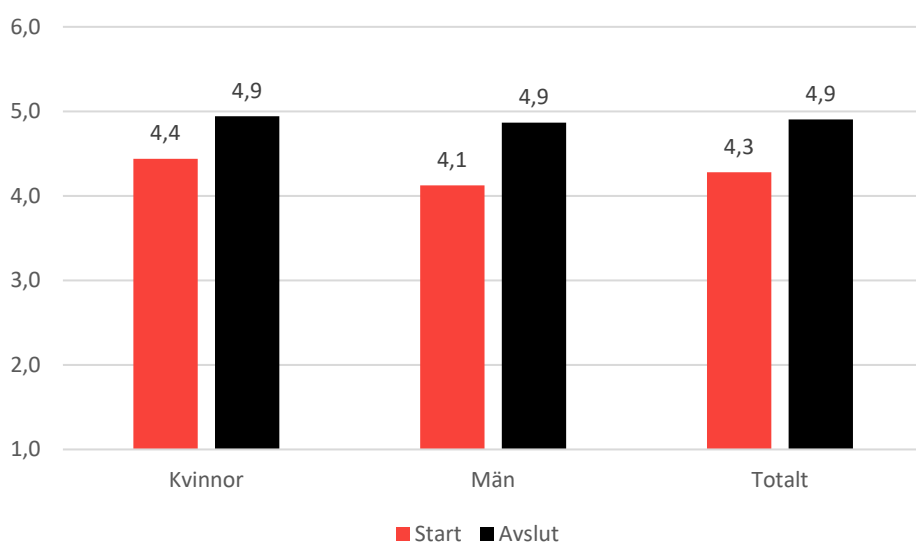
Figur 16: Jag gör roliga saker på min fritid (medelvärde)

Figur 17: Tillsammans med min coach har jag ett fungerande samarbete med myndigheter (medelvärde)

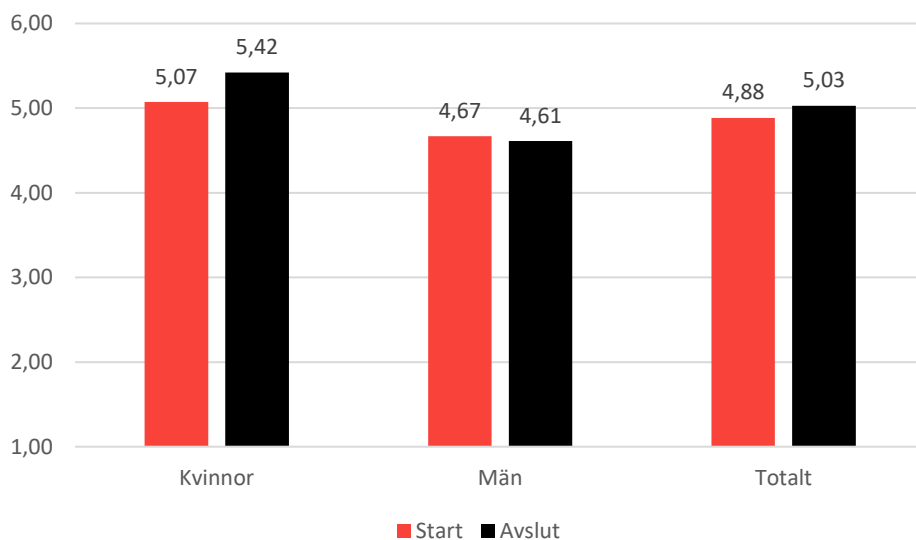

Figur 18: Jag har ett fungerande samarbete med min skola/utbildningsanordnare (medelvärde)

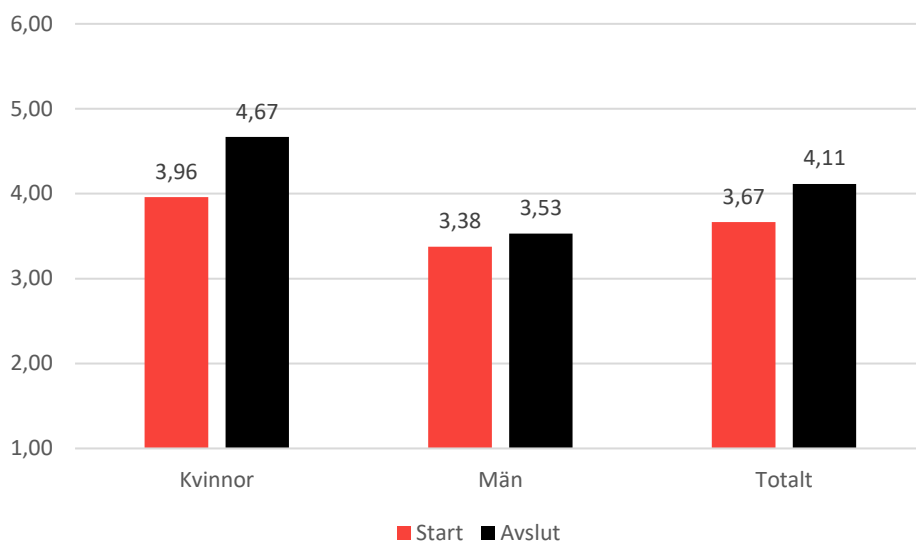

EGENMAKT

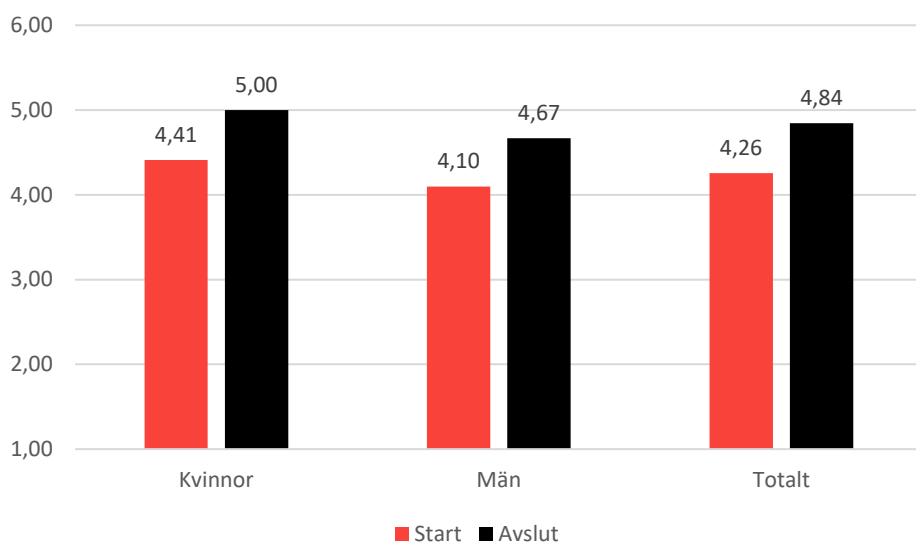
Figur 19: Jag vill aktivt arbeta för att nå mina mål (medelvärde)

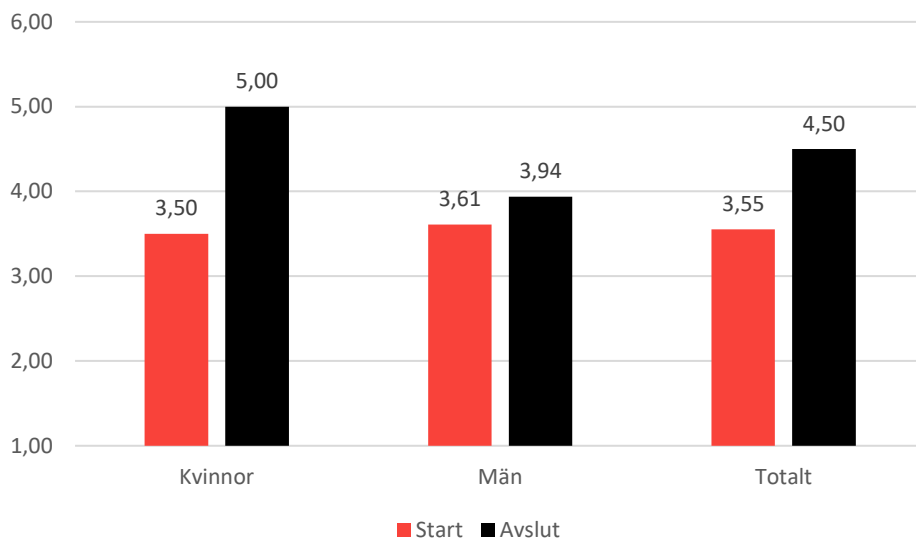
Figur 20: Jag tror mig klara av mina studier idag (medelvärde)

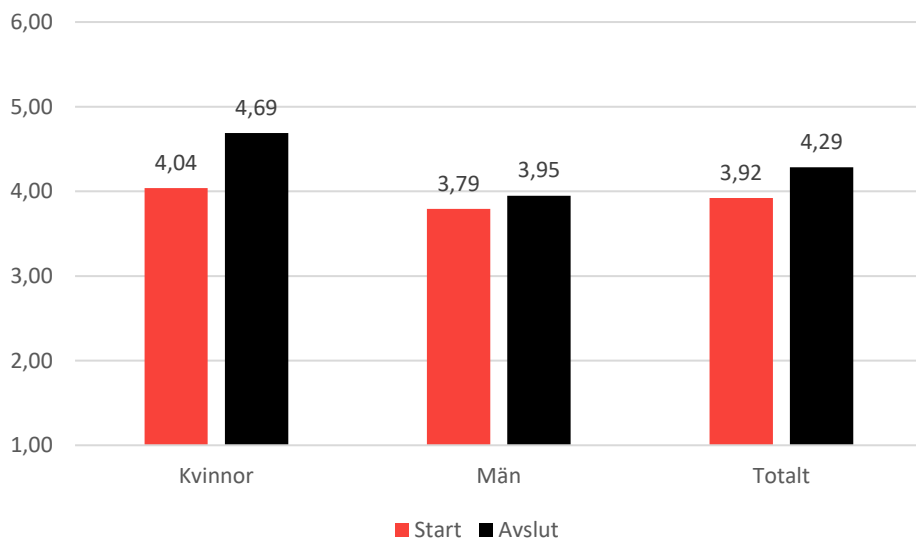
Figur 21: Jag kan påverka och bestämma över min studiesituation

Figur 22: Jag har strategier att klara de problem som uppstår (medelvärde)

Figur 23: Jag tror på min egen förmåga att nå mina mål

BILAGA 3 – FORSKNINGSSAMMANSTÄLLNING OM EFFEKTER AV, OCH FRAMGÅNGSFAKTORER I, ANVÄNDANDET AV METODEN SUPPORTED EDUCATION

I följande forskningssammanställning beskrivs ett antal studier som berör effekterna av Supported Education på samhällsnivå och individnivå. Därtill sammanställs ett antal framgångsfaktorer i arbetet med Supported Education. Forskningssammanställningen har utgått från följande övergripande frågeställningar:

- Vilka resultat kan påvisas av stöd genom Supported Education på individnivå?
- Vilka resultat kan arbetet med Supported Education leda till på samhällsnivå?
- Vilka är framgångsfaktorerna för användning av Supported Education?

En slutsats från sammanställningen är att Supported Education är en metod som i flera kontexter varit mycket framgångsrik avseende individers återhämtning från psykisk ohälsa och möjligheter att delta på den reguljära arbetsmarknaden. Forskningsfältet är emellertid relativt nytt och mer robust forskning behövs för att metoden ska anses vara evidensbaserad nog att implementera utbrett i Sverige.

Om metoden Supported Education

Supported Education (SEd) är en metod för arbetsrehabilitering av psykiatrisk karaktär med studier i fokus. Metoden har ett coachande förhållningssätt som är en kombination av terapi och rådgivning. Insatser där SEd används riktas ofta till unga vuxna med psykisk ohälsa, men målgruppen är förhållandevis bred. Metoden lägger därför stor vikt på individanpassat stöd utifrån dennes behov och önskemål.

Även målbilden är bred, eftersom individer har olika mål och ambitioner. Generellt handlar Supported Education om att ge individer det stöd de behöver för att kunna återgå till eller påbörja studier, så att de kan etablera sig på en arbetsmarknad som ställer allt högre krav på utbildning hos anställda. Betoning ligger dock på att målen identifieras av individen själv.²³

Målgruppen är främst unga vuxna som upplever någon form av hinder i sina studier. Det är huvudsakligen personer med psykisk funktionsnedsättning eller ohälsa som har svårt att genomföra eller återgå till sin utbildning. Dessa svårigheter kan bero på en kombination av faktorer, så som hinder i omgivningen, sjukdom eller psykisk ohälsa. Därtill har metoden med goda resultat använts för personer med kognitiva svårigheter, fysiska funktionsnedsättningar och lätta intellektuella funktionsnedsättningar.²⁴

Stödet omfattar bland annat studievägledning, hjälp med ansökan till studier och studiemedel, studieteknik samt hjälp med att anpassa studierna till individen. SEd förutsätter att individen får stöd så lång tid denne behöver, och man sätter inga tidsbegränsningar. Det är en viktig aspekt för individen att veta att stödet fortsätter finnas genom ens studier. Vidare ligger stor vikt vid att behandling och träning sker ute i samhället istället för på psykiatriska enheter.²⁵

SEd är liksom metoden *Supported Employment (SE)* och dess manualbaserade modell *Individual Placement and Support (IPS)* en typ av arbetsrehabilitering. SE och SEd bygger på samma

---

²³ Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, 2019. *Verkttygslåda för Supported Education* https://seciso.org/wpcontent/uploads/2019/09/VERKTYGSLÅDA_korr6-LOW.pdf

²⁴ Ibid

²⁵ Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, 2019. *Verkttygslåda för Supported Education*

grundantaganden. IPS har enligt forskning visat goda resultat och stegförflyttningar hos individer, men resultaten gällande individens framtida och långvariga deltagande på arbetsmarknaden är inte helt klarlagda.

Jämfört med SE och IPS erbjuder SEd en mer utbildningsinriktad insats. En arbetsrehabilitering med fokus på utbildning kan bidra till att långsiktigt integrera målgruppen på arbetsmarknaden.²⁶ Emellertid försvårar det breda erbjudande SEd innebär att forskningsförankrade bevis tas fram för metodens effekter, eftersom SEd används och utformas olika beroende på kontexten. Insatser med SEd tenderar att utgå från de förutsättningar och resurser som finns på plats, och anpassas även därefter. Det blir därför svårt att på ett systematiskt sätt bedöma hur effektiva insatserna är, vilket även förmodas förhindra eller fördröja en utbredd implementering av metoden i Sverige.²⁷

Följande grundläggande principer²⁸ avses vägleda och garantera att arbetssättet kring SEd möjliggör återhämtning för personer som får stöd:

- Förbättrade utbildningsresultat för personer med psykisk ohälsa.
- Hoppingivande stöd.
- Beslutsamhet där fokus ligger på studenter som gör val (sätter sina egna utbildningsmål) och axlar ansvaret för sin studiegång.
- Studenterna är delaktiga i alla faser av sin Supported Education-process, bestämmer kriterierna för framgång och tillfredsställelse samt utvärderar under processens gång fram till uppfyllelsen av målen.
- Partnerskap mellan deltagare och den professionella.
- Hjälpinsatser som matchar deltagarens preferenser.
- Likabehandling och rättvis tillgång.
- Fokus på att utveckla deltagarens färdigheter och stöd från omgivningen.
- Samverkan med psykiatri.
- Erbjudna stöd så länge som studenten har behov.

Lärdomar från fokusgrupper i USA

En studie från USA, som utgick från fokusgrupper på platser där SEd används för att hjälpa universitetsstudenter med psykiska funktionshinder, resulterade i ett antal grundläggande och viktiga företeelser som studenter som tagit del av SEd identifierat som centrala för deras återhämtning.

Fokusgrupperna visade att studenterna framför allt värderade att ha tillgång till kunnig och ibland specialutbildad personal att vända sig till. De berättade att de hade behov av hjälp med att organisera sina studier och sitt liv. Vidare ville de ha stöd i att få till en anpassning av sina studier genom hjälpmedel som ska erbjudas av universitetet. Även mindfulness visade sig kunna vara en framgångsfaktor i att dämpa ångest och stabilisera eller hantera upplevelsen av studievardagen. Allra viktigast var emellertid den autentiska, förtroendeingivande och personliga relationen till studiecoachen. Det framkom att känslan av att kunna kontakta coachen även utanför kontorstid var betryggande och hjälpte studenten, vilket satte höga krav på coachens flexibilitet. Slutligen lyftes möjligheten att träffa och interagera med andra studenter med psykiska funktionsnedsättningar som givande och att det kan hjälpa studenten nå sina studiemål.²⁹

---

²⁶ Lövgren, Hillborg, Bejerholm, Rosenberg, 2020

²⁷ Ibid

²⁸ Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, 2019. Verktygslåda för Supported Education

²⁹ Kathleen Biebel, Raphael Mizrahi, Heather Ringeisen (2018) "Postsecondary Students With Psychiatric Disabilities Identify Core Services and Key Ingredients to Supporting Education Goals" in Psychiatric Rehabilitation Journal 2018, Vol. 41, No. 4, 299–301

Erfarenheter från Södertälje³⁰

Samordningsförbundet för rehabilitering i Södertälje har i samarbete med FoU Södertörn gjort en tredelad studie som utvärderat användningen av Supported Education som metod i projektet *Stöd i studier*. Målet med projektet var att etablera evidensbaserade metoder som skulle kunna implementeras i den ordinarie verksamheten i Södertälje kommun. Resultatet sammanfattas på följande vis:

På individnivå: SEd stödjer återhämtning, delaktighet och ekonomiska förutsättningar

På organisationsnivå: SEd bidrar till ökad tillgänglighet, kunskap om psykiska funktionsnedsättningar och samverkan.

I studien gjorde man bedömningen att SEd kan leda till återhämtning från psykisk ohälsa genom att bidra med ökad självkänsla, vilket baseras på uttalanden deltagare gjort i intervjuer. Att vara i en skolmiljö har inneburit ett stöd i att få struktur och rutin i vardagen. Aktivitetsförmågan hos individen har ökat och man har fått större sociala nätverk. Deltagarna beskriver hur de fått en förändrad syn på sig själva och på hur de kan påverka sin framtid. Intervjupersonerna säger sig dessutom uppleva hög delaktighet i sin rehabilitering. Generellt drar studien slutsatsen att Supported Education kan bidra till återhämtning från psykisk ohälsa i stort.

Framgångsfaktorer som identifierats av deltagare är att stödet individanpassas, och även att utbildningen de påbörjar eller återupptar anpassas sett till omfattning. Detta innebär att individen ska kunna studera så mycket som den känner att den har förutsättningar för. Att ha en studiecoach som är drivande identifieras som viktigt för att känna motivation att komma igång med att välja och påbörja en utbildning initialt.

En utmaning som identifieras är svårigheten att kunna finansiera sina studier. En inkomstkälla beskrivs som en förutsättning för att kunna studera överhuvudtaget. Processerna kring att ta del av ekonomiskt stöd eller finansiera sin utbildning upplevs som svåra och här är en framgångsfaktor att coachen stöttar individen i att söka finansiering för studierna.

Myndigheter som styrs av olika regelverk såsom *arbetslinjen* har identifierat ett behov av samverkan, dels myndigheter och förvaltningar emellan, men också med utbildningsväsendet och SEd-coacher kring målgruppen. Eftersom finansiering av studier som en form av rehabilitering kan vara svår att få till stånd, är det viktigt att aktörer samverkar så att individer kan få finansiering beviljad. Detta bygger på antagandet att finansiering är en grundläggande komponent för att kunna genomföra studier. Samverkan innebär i detta sammanhang att myndigheter och förvaltningar lär sig om och har insyn i arbetet med SEd, så att de kan göra bedömningen att individen får tillräckligt med stöd för att kunna genomföra studierna som sin rehabilitering. En tydlig individuell handlingsplan för hur rehabiliteringsprocessen ska gå till underlättar för individer att få ekonomiskt stöd.

Projektet Stöd i Studier hade direkt tillgång till studievägledare, vilket sägs ha haft flera positiva effekter. Det har besparat deltagare och medarbetare tid, ökat tillgängligheten till studievägledning, möjliggjort en målgruppsanpassad studievägledning eftersom studievägledaren lärt känna målgruppen, och coacherna har fått uppstöttning i vissa studierelaterade frågor.

Supported Education i Sverige

Forskare vid svenska universitet har i ett forskningsprojekt beskrivit hur SEd utvecklats på olika platser i Sverige. Studien diskuterar olika framgångsfaktorer och hinder som framkommit i intervjuer med personer som arbetar med SEd, och personer som får stöd. Utöver de ordinära stödfunktioner som

---

³⁰ Anna-Karin Bengs, Gunilla Borg, Ulrika Liljeholm, 2013. "STUDIEINRIKTAD REHABILITERING – SUPPORTED EDUCATION UR TRE PERSPEKTIV" FoU-Södertörns skriftserie nr 116/13

ska finnas tillhanda för personer med psykisk ohälsa bör särskilt fokus riktas mot att hjälpa individen med att säkra en inkomstkälla för att kunna studera. Individens finansiella och sociala kontext bör särskilt övervägas när man utformar och anpassar SEd utifrån personens behov. Ett stort problem som forskarna identifierat är att lärare och samordnare på skolor och universitet har bristfällig kunskap och beredskap för att kunna anpassa studierna efter målgruppens behov.³¹

Följande aspekter beskrivs i studien som kritiska för att kunna implementera en effektiv och verkningsfull användning av SEd.

Möjliggöra en vardag

Att studera kan innebära en relativt ostrukturerad vardag med stort ansvar för individen att disponera sin tid eftersom studenten förväntas arbeta självständigt under majoriteten av dennes studietid. Denna tillvaro kan upplevas mer eller mindre omvälvande och utmanande, och studenten kan ha behov av hjälp med att strukturera sina studier och livssituation i stort. Inte minst när det kommer till var studenten fysiskt ska bedriva sina studier. Studieplatser har särskilt lyfts som en framgångsfaktor för studenter att lyckas med sina studier. Vad som räknas som en god studieplats är givetvis subjektivt. Att den som erbjuder SEd kan tillhandahålla eller tipsa om bra studieplatser anpassat för individen är en framgångsfaktor.³²

Tid

Studenter har i intervjuer uttryckt att timing har stor betydelse för om motivation om att återgå eller påbörja studier faktiskt leder till att studenten fullföljer sin ambition. Ansökningsprocesser och deadlines styr ofta över en persons möjligheter att påbörja en utbildning, och att få rätt hjälp vid rätt tid är viktigt när man bestämt sig för att studera. Att man får hjälp i rätt tid är viktigt, men lika viktigt upplevs det att processen får ta så lång tid som den behöver. Att inte ha några strikta tidsramar för sitt stöd genom SEd ses som en framgångsfaktor.³³

Inkomst

Att ha en stabil inkomstkälla under sina studier beskrivs som absolut grundläggande för att kunna påbörja eller fullfölja sina studier. Studiemedel är enligt många ur målgruppen en förutsättning för att kunna studera. Alla är inte behöriga för att få studiemedel, till exempel personer som redan tar emot socialbidrag eller andra former av finansiellt stöd genom välfärdssystemet. Dessutom finns hinder för att läsa alla kurser inom SFI med socialbidrag. Att individen får hjälp att säkra en inkomstkälla som de kan behålla ses som en framgångsfaktor.³⁴

Stödformer

Vissa former av stöd inom Supported Education existerar redan genom skolor och universitets stödfunktioner. Exempelvis kan man få en mentor, extra skrivtid eller olika typer av hjälpmedel. Det krävs emellertid ofta en officiell diagnos för att man ska få tillgång till sådana hjälpmedel genom skola eller universitet. Att sådana stödformer görs mer lättillgängliga genom SEd är en framgångsfaktor, så att studenter från början får de anpassningar av utbildningen de behöver.³⁵

Upplöst stigma

Personer i målgruppen upplever att det finns ett stigma kring psykisk ohälsa i samhället i stort, och att samhällets förväntningar på dem är låga. Många av de hinder som deltagarna upplever för att uppnå

---

³¹ Lövgren, Hillborg, Bejerholm, Rosenberg, 2020.

³² Ibid

³³ Lövgren, Hillborg, Bejerholm, Rosenberg, 2020.

³⁴ Ibid

³⁵ Ibid

sina studiemål går att koppla till stigmatisering snarare än egna individuella begränsningar. Genom en utökad kunskap om psykisk ohälsa bland olika samhällsaktörer ökar förutsättningarna för att personer i behov får den typ av stöd som de behöver, och att psykisk ohälsa normaliseras. Om stigmatiseringen minskar tros fler personer våga söka stöd genom SEd.³⁶

Genusperspektiv på ett individanpassat upplägg

En amerikansk studie har undersökt skillnader mellan kvinnor och män i åldrarna 16–24 inom autismspektrumet gällande hur man hjälpts av de olika stödfunktioner som erbjöds inom ramarna för Supported Employment. Man kunde se ett tydligt mönster av att män i större utsträckning än kvinnor gynnades av rådgivning och vägledning, och även av hjälp i jobbsökning. Dessa resurser indikerade inte nämnvärt förbättrade chanser för den kvinnliga målgruppen att komma i arbete som ett resultat av rehabiliteringen. Forskarna bakom studien råder yrkesverksamma som erbjuder Supported Employment att individanpassa stödet, och särskilt med ett genusperspektiv, så att alla grupper inom målgruppen kan nyttja och gynnas av de tjänster som finns, såsom rådgivning, vägledning och hjälp med jobbsökning.³⁷ Även om denna studie specifikt undersökte personer i åldrarna 16–24 inom autismspektrumet som tagit del av Supported Employment, kan dessa slutsatser indikera att ett genusperspektiv är viktigt för att förstå vilka aspekter av Supported Education som är relevanta för olika grupper inom målgruppen. Att undersöka skillnader i resultat för olika grupper inom SEd med ett genusperspektiv hade kunnat gynna utvecklingen av SEd i Sverige och internationellt.

Vilka resultat kan påvisas av stöd genom Supported Education på individnivå?

Att Supported Education leder till återhämtning är ett av kärnsyftena med metoden. I sammanhanget innebär återhämtning en individuell och unik process som förändrar individens syn på sig själv och sin omgivning. Det handlar om att bryta isolering, destruktiva mönster och negativa tankesätt som orsakats av sjukdom och psykisk ohälsa. Det är därför centralt att individen känner att den äger sin egen process av återhämtning. Coachens roll är att uppmuntra till att våga ta risker, och finnas där vid eventuella motgångar. Processen ger därför individen egenmakt och motståndskraft vid motgångar.³⁸

Forskningen om effekterna av Supported Education begränsas av att metoden anpassas till sin kontext, målgrupp och förutsättningar på platserna SEd implementeras. Effekterna är svåra att mäta på ett systematiskt sätt eftersom upplägget varierar beroende på lokala resurser. Forskning från olika kontexter har emellertid nått slutsatsen att Supported Education kan bidra till att individer återhämtar sig från psykisk ohälsa. Återhämtning kan ske genom att metoden ger individen ökad självkänsla, struktur i vardagen, högre aktivitetsförmåga och nya sociala nätverk samt bryter sin isolering. I intervjustudier har deltagare berättat hur de fått en förändrad syn på sig själva och på hur de kan påverka sin framtid. Många som får stöd genom SEd upplever en hög delaktighet i sin rehabilitering och får en bättre självkänsla genom att börja studera.

Samtidigt indikerar forskning att ett genusperspektiv på resultat hos individer som får stöd genom SEd kan ge en annorlunda bild. Forskning om den snarlika metoden Supported Employment visar att män i betydligt större utsträckning än kvinnor gagnas av rådgivning, vägledning och hjälp med jobbsökande, vilka är resurser som ofta ryms inom ramarna för SEd också. För att sätta detta i en kontext, finns det en välkänd jämställdhetsproblematik kopplat till arbetsmarknadsinsatser för utrikes födda och/eller nyanlända kvinnor. Arbetsförmedlingen har konstaterat att utrikes födda kvinnor i lägre utsträckning får

---

³⁶ Ibid

³⁷ Connie Sung, Jennifer Sanchez, Hung-Jen Kuo, Chia-Chiang Wang, Michael J. Leahy (2015). "Gender Differences in Vocational Rehabilitation Service Predictors of Successful Competitive Employment for Transition-Aged Individuals with Autism" in *J Autism Dev Disord* (2015) 45:3204–3218

³⁸ Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, 2019. Verktygslåda för Supported Education

ta del av arbetsmarknadsnära insatser jämfört med utrikes födda män.³⁹ Försäkringskassan genomförde 2014–2017 en försöksverksamhet för att följa upp hur bland annat Supported Employment fungerade för målgruppen unga. Uppföljningen visade på goda resultat av SE, men detta gällde enbart för män.⁴⁰

Att kön och härkomst påverkar på vilket sätt en individ bemöts av omgivningen kopplat till arbete och utbildning har konstaterats i flertalet forskningsstudier och andra rapporter.⁴¹ Att dessa faktorer även påverkar bemötande och stöd medborgare får tillgång till genom olika offentliga aktörer har WSP (då under namnet Kontigo) även observerat i ett antal studier av bemötande hos kommunala verksamheter och myndigheter.^{42 43 44}

Sammanfattningsvis finns forskning som bedrivits i flera olika kontexter som styrker att Supported Education är en fungerande metod som gör stor skillnad för individers utveckling, återhämtning och rehabilitering. Supported Education är fortfarande en förhållandevis ny metod och forskningen kring metoden är därför inte lika robust som forskning om exempelvis Supported Employment. För metodens legitimitet krävs mer systematisk forskning, och framför allt med ett genusperspektiv. Mycket tyder på att SEd kan gynna olika grupper olika mycket, och det är därför en viktig framgångsfaktor att utforma SEd-verksamheter med fokus på jämställdhet och likabehandling.

Vilka resultat kan arbeta med Supported Education leda till på samhällsnivå?

Unga vuxna med psykisk ohälsa löper stor risk att hamna i utanförskap och marginalisering. En studie som undersökt socioekonomiska konsekvenser av permanent utanförskap har konkluderat att de samhällsekonomiska kostnaderna för 15 unga vuxnas utanförskap är 4,6 miljoner kronor per år. Studien menar att med sociala investeringar kan man stoppa marginaliseringsprocessen för unga vuxna med psykisk ohälsa. Studien hänvisar till den evidensbaserade metoden aktivitetscoachning, och beräkningarna på vinsterna med metoden baseras på att individer kommer ut i arbete.⁴⁵ En finsk studie visar att för personer som inte utbildar sig över grundskolenivå och förblir marginaliserade hela livet, blir de samhällsekonomiska kostnaderna som minst 370 000 euro under en livstid. Samma studie fastställer att utbildning är den bästa medicinen mot marginalisering och kostnadsökningar för samhället.⁴⁶ Många studier visar de samhällsekonomiska vinsterna med sociala investeringar för målgruppen, och många lyfter även utbildning som en viktig investering.

---

³⁹ Arbetsförmedlingen 2019. *Lägre andel nyanlända kvinnor kommer till etableringen. Konsekvenser av tillfälliga uppehållstillstånd.*

⁴⁰ Försäkringskassan 2017. *Effektutvärdering av insatser för unga med aktivitetsersättning. Socialförsäkringsrapport 2017:5*

⁴¹ Kontigo, 2018. *Orsaker och möjliga lösningar på normbundna studie- och yrkesval. En forskningsöversikt.*

⁴² Kontigo, 2018. *Jämställt bemötande. Nulägesanalys av bemötande vid fyra servicekontor.*

⁴³ Kontigo, 2014. *Nulägesanalys av jämställt bemötande vid Skatteverket – Kartläggning och analys för en fördjupning av Skatteverkets jämställdhetsintegreringsarbete 2014.*

⁴⁴ Kontigo, 2019. *Jämställt bemötande. Nulägesanalys vid centrala studie- och yrkesvägledningen i Göteborg.*

⁴⁵ Västra Götalandsregionen, 2010. *Utanförskapets kostnader för en grupp unga vuxna med psykisk ohälsa på Hisingen - Ett socioekonomiskt perspektiv på utanförskap, prevention och rehabilitering.* <https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/bf348fd-e-7090-4e9b-acc5-aa91a24dbf9e/Utanförskapets%20kostnader,%20psykisk%20ohälsa,%20unga.pdf?a=false&guest=true>

⁴⁶ Petri Hilli, 2018-11-01. *Marginalisering bland unga dyrt även för samhället.* Sitra. Hämtad 2020-04-22 <https://www.sitra.fi/sv/nyheter/marginalisering-bland-unga-dyrt-aven-samhallet/>

Precis som aktivitetscoaching har SEd ett långsiktigt syfte i att marginaliserade grupper av personer med psykisk ohälsa utbildar sig för att på sikt och på ett hållbart sätt bli del av den reguljära arbetsmarknaden. SEd som metod är ett svar på den växande grupp av unga vuxna som riskerar långvarig marginalisering i samhället. Det finns starka bevis för att samhälle och individer vinner på att utanförskap och marginalisering förhindras och åtgärdas.⁴⁷

Supported Education kan dessutom bidra till att stigmatiseringen av psykisk ohälsa minskar. Om fler aktörer erbjuder hjälp till personer med psykisk ohälsa, och medvetenheten ökar, kan det bli mer accepterat och mindre stigmatiserat i samhället att söka hjälp eftersom fördomar och okunskap kring psykiska funktionsnedsättningar minskar. Denna effekt kan potentiellt hjälpa personer i målgruppen att se annorlunda på sin situation, och söka hjälp för sina behov. Vidare kan deltagarna uppleva att psykisk ohälsa tas på allvar av myndigheter och samhället i stort och därmed känna sig mindre utsatta, och mer sedda.⁴⁸

Vilka är framgångsfaktorerna för användning av Supported Education?

Ett flertal utmaningar och framgångsfaktorer har identifierats av olika studier. Mest grundläggande är att individer har ekonomiska möjligheter att studera. Att studiecoachen samverkar med skola och förvaltningar för att möjliggöra att studenten får sina studier finansierade är grundläggande för att målgruppen ska kunna genomföra eller återuppta sina studier. För att detta ska fungera krävs samarbete mellan alla inblandade aktörer, exempelvis socialtjänst, vård och psykiatri, skola samt anhöriga. Det har visat sig att det saknas erfarenhet hos många organisationer kring att samverka gränsöverskridande och att samverkan behöver utvecklas. En välfungerande samverkan kring målgruppen är en framgångsfaktor.

Lika grundläggande är att stödet individanpassat, vilket är en del av metoden i sig. Mycket tyder på att individanpassning inte är nog för att metoden på ett jämställt sätt når målgruppen. Att de som erbjuder SEd har kompetens inom likabehandling och jämställdhet och bedriver ett aktivt arbete för att både individanpassa och jämställdhetsanpassa stödet är en framgångsfaktor.

Studiecoacherna bör vara lämpliga, kunniga och specialutbildade och kunna vara flexibla och tillgängliga för studenten. De ska även kunna stötta studenten i att utforma en fungerande vardag genom studieteknik, studieplatser och anpassning av studierna. I det senare avses att studiecoachen hjälper studenten att få till stånd anpassning av dennes skolgång i samråd med skola eller universitet. Sådana stödfunktioner finns ofta via skolor och universitet, men det handlar om att få tillgång till dem. Allra viktigast är emellertid förtroendet och den autentiska och personliga relationen mellan studenten och studiecoachen.

Omständigheterna runt studenten kan i hög grad påverka dennes möjligheter att nå sina studiemål. Framförallt lyfts tid och timing av stödet som viktiga aspekter för att påbörja och genomföra studier. Centralt för metoden är att man inte tidsbegränsar stödet. Studietakten ska anpassas till studenten, och genomförandet av studier påbörjas när studenten är redo. När det gäller timing är det viktigt att studiecoachen är tillgänglig och hjälper till när studenten behöver det, till exempel vid deadlines och ansökningsdatum.

Att studenten får en välfungerande vardag är viktigt för att studierna ska fungera på ett hållbart sätt. Genom att börja studera bryts personers isolering och de får ett sammanhang som är viktigt för återhämtningen. Att börja studera med rätt förutsättningar påverkar i många fall måendet positivt och självkänslan byggs upp. Att skapa de bästa förutsättningarna för detta är viktigt, och studiecoachen bör finnas där även de perioder när det inte går lika bra. Studenter har identifierat mindfulness som ett

---

⁴⁷ Jens Krey, 2009-01-29. "Utanförskapets prislapp: 210 miljarder kronor." *Vårdfokus*. Hämtad 2020-04-22 <https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2009/1/utanforskapets-prislapp-210-miljarder-kronor/>

⁴⁸ Anna-Karin Bengs, Gunilla Borg, Ulrika Liljeholm, 2013.

sätt att hantera negativa upplevelser i studieverdagen. Att träffa andra studenter med liknande situation kan också vara en framgångsfaktor.

Slutligen är en central framgångsfaktor för att SEd ska kunna implementeras mer framgångsrikt i Sverige att stigmatiseringen av psykisk ohälsa motverkas. Intervjuer med personer med psykisk ohälsa visar att stigmatisering är ett vanligt förekommande upplevt hinder för att söka hjälp. Bemötandet dessa individer fått i kontakt med förvaltning och myndighet har inneburit en stigmatisering orsakad av okunskap kring psykisk ohälsa. Genom ökad kunskap om psykisk ohälsa kan stigmatiseringen minska, fler i målgruppen söka stöd och därmed återhämta sig från sjukdom.

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 39 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB
Box 574
201 25 Malmö
Besök: Jungmansgatan 10

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

